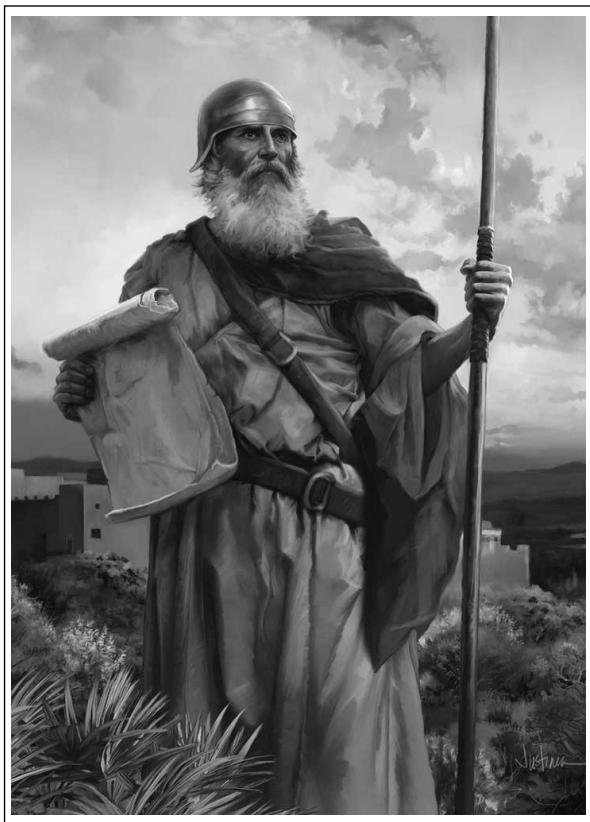

Pouke o Jošuinoj vjeri

Barna Magyarosi

Pouke iz Biblije — Priručnik za učitelje
Listopad, studeni i prosinac 2025.

Sadržaj

1. Recept za uspjeh
2. Iznenadeni milošću
3. Spomenici milosti
4. Sukob u pozadini svih sukoba
5. Bog se bori za vas
6. Unutarnji neprijatelj
7. Krajnja odanost: Bogoslužje na ratnom području
8. Divovi vjere: Jošua i Kaleb
9. Baštinici obećanja, zatočenici nade
10. Pravi Jošua
11. Život u Obećanoj Zemlji
12. Bog je vjeran!
13. Izaberite danas!

POUKE IZ BIBLIJE — Priručnik za učitelje — 4/2025.

Nakladnik: ZNACI VREMENA, Prilaz Gjуре Deželicia 77, 10000 Zagreb, Hrvatska • **Odgovorni urednik:** Neven Klačmer • **Urednik:** Mario Šijan
• **Prijevod:** Mirjana Kalinić • **Lektura:** Marijan Malašić •
Korektura: Ljiljana Đidara • **Tiskano u uredu nakladnika**

Recept za uspjeh

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 1,7.

Središte proučavanja: Ponovljeni zakon 18,15-22; Jošua 1; Hebrejima 6,17.18; Efežanima 6,10-18; Psalam 1,1-3; Rimljanima 3,31.

Iako Mojsije više nije bio među živima, utjecaj njegovog vodstva još uvijek se osjećao dok je za izraelski narod svitala nova era. Na početku knjige koja nosi njegovo ime, Jošua je ohrabren od Boga da Mu vjeruje. Bog potiče novog vođu da krene Mojsijevim stopama. Vremena su nova, ali zapovijedi i obećanja ostaju isti: prijeđi, uzmi, podijeli i služi! Uvjet je također nepromijenjen: poslušnost kao odgovor na Božja milosrdna djela oslobođanja Izraela učinjena u prošlosti, zasnovana na odnosu u kojem prevladava povjerenje u Njega. Jedina razlika je u sastavu naroda: stasao je drugi naraštaj. U određenom smislu Knjiga o Jošui nudi novu priliku i za Božji narod danas, koji stoji na obali Obećane Zemlje.

Na početku knjige glavno pitanje glasi: Hoće li Izrael iskoristiti ovu novu priliku? Hoće li slijediti recept za uspjeh koji prethodni naraštaj nije poslušao?

Povijest se ponavlja. Crkva je danas pod vodstvom novog Jošue — Isusa Krista — pozvana da napreduje k ispunjenju Božjih obećanja. Uvjeti Saveza ostaju nepromijenjeni: Bog nam pruža ono što ne možemo učiniti sami, dok očekuje našu poslušnost koja je pokazatelj našeg povjerenja u Njegovu ljubav, mudrost i moć. Ostaje pitanje: Hoće li naš naraštaj imati povjerenje u Božju sposobnost da svoj plan izvrši “do dana Isusa Krista” (Filipljanima 1,6)? Kako sadašnji naraštaj stoji na granici nebeskog Kanaana, božanski poziv i dalje snažno odjekuje: “Samo budi odvažan i hrabar!” (Jošua 1,7)

DRUGI DIO: Komentar

Duhovno vodstvo

Do postavljanja Jošue kao Mojsijeve zamjene dolazi odmah nakon bolnog sjećanja na Mojsijev neuspjeh u Sinajskoj pustinji, zbog kojeg veliki vođa nije ušao u Kanaan (Brojevi 20,9-12). U širem kontekstu ovaj događaj je usko povezan s molbom Selofnadove kćeri (Brojevi 27,1-12).

Kao dio prvog naraštaja, Selofhad je bio osuđen na smrt u pustinji zbog nevjerovanja i pobune. Budući da je Aron već mrtav, a Mojsije se bliži kraju, ostarjeli vođa upućuje molitvu za svojeg nasljednika. Njegova molitva i Božji odgovor određuju buduću ulogu Jošue kao vode. Njegova uloga bila bi pretežno vojna, što se podrazumijeva u izrazu “bit će nam vođa” (1. Samuelova 8,20). Doista, njegova hrabrost u vojnim pohodima već je očita u Izlasku 17,9-14, gdje on vodi Izraelce protiv vojnih snaga Amalečana. Ova strategija uključivanja u borbu pokazuje kako je Gospodin pripremao Jošuu mnogo prije njegovog stvarnog postavljanja.

U Božjem odgovoru Mojsiju, Jošua je opisan kao čovjek ispunjen Duhom (*ruah*) (Brojevi 27,18). Takva ocjena od strane Onoga koji najbolje poznaje ljudsko srce više je nego značajna. U Starom zavjetu hebrejska riječ *ruah* može između ostalog značiti “vjetar”, “ljudski dah”, “raspoloženje” i “um”. Može se odnositi i na božanskog predstavnika koji je bio aktivno uključen u zbivanja na ovom planetu od samog stvaranja (Postanak 1,2). Prisutnost Duha Svetoga u Petoknjžju otkriva se trima pojavama: mudrošću, proricanjem i vodstvom. Josip je bio prva osoba koja je imala Božjeg Duha (Postanak 41,38). Sva tri aspekta vide se u njegovom životu: kao prorok on prima snove; kao mudar čovjek tumači faraonov san; kao vođa smišlja plan da spasi ne samo svoj narod, već i druge narode pogođene gladu.

U Jošuinu službi mudrost će se također spojiti s proricanjem i vodstvom. Ispunjen je “duhom mudrosti” (*ruah hokhmah*) (Ponovljeni zakon 34,9). Štoviše, on je među sedamdeset starješina koji primaju proročkog Duha (Brojevi 11). Napokon, u Brojevima 27,18 vidimo da je on postavljen od Boga za vođu u kojem prebiva Duh.

Usprkos značajnim sposobnostima koje je Jošua razvio tijekom godina služenja Mojsiju, njegovo vodstvo prepoznato je u duhovnom smislu. Samo duhovno vodstvo ima smisla u kontekstu duhovnog ratovanja. Na kraju krajeva, bitke koje je Jošua vodio bile su Božje, a ne njegove ili Izraelove.

Elementi Saveza: blagoslov, obećanje i poslušnost

Već u prvom razgovoru Boga s ljudskim rodом vidi se način na koji funkcionira Savez: Bog blagoslivlja prije nego što zapovjedi (Postanak 1,28). U raznim kasnijim savezima božanski blagoslov očituje se u Božjim obećanjima o oslobođenju, potomstvu i baštini. Na primjer, kada je Bog pozvao Nou da sagradi korablju, to je pokazalo njegovu posvećenost u osiguravanju sredstva za spasenje čovječanstva. Noa je dobio konkretnije zapovijedi tek nakon veličanstvenog preživljavanja svih koji su bili u korablji. Slično tomu, Abraham je poslušao Božji poziv da napusti

svoju domovinu tek pošto je čuo Božje obećane blagoslove (Postanak 12,1-3). Mojsijev Savez slijedi sličan model jer je Bog podsjetio ljude na ono što je On učinio za Izrael prije nego što je dao Deset zapovijedi (Izlazak 20). Na kraju, u Davidovoj želji da sagradi dom Gospodinu u Jeruzalemu, Bog je obećao da će sagraditi kuću Davidu (2. Samuelova 7,27). U Novom zavjetu Bog stavlja svoj Zakon u srca svojeg naroda kako bi Mu se mogli slobodno pokoravati (Jeremija 31,33).

Dakle, bilo koji legalistički pogled na Božji zakon nije u skladu s biblijskim pogledom na poslušnost. Poslušnost je uvijek ljudski odgovor na Božje obećanje o blagoslovima. Nikada u prošlosti, kao ni danas, spasenje se nije oslanjalo na ljudska postignuća. Niti će se ikada u budućnosti oslanjati na ljudska postignuća. Takav legalistički pogled na starozavjetni Zakon iskrivljuje njegovu pravu svrhu. Roy Gane prikladno utvrđuje: "Ako ne budemo zanemarivali biblijski Zakon, zar to neće dovesti do legalizma? Ne, neće dovesti ako razumijemo svrhu Božjeg zakona. On je mjerilo djelovanja i razmišljanja u skladu s Božjim karakterom ljubavi. Nije, ne može biti i nikada nije bio namijenjen kao sredstvo spasenja. Ako postupamo ispravno, to nas nikada ne može otkupiti od naše smrtno prirode ili prošlih grijeha. To može učiniti samo Kristova žrtva, primljena vjerom. Božje zapovijedi su za ljude koji su već izbačeni." (Roy Gane, *Levitski zakonik, Brojevi*; Grand Rapids, MI: Zondervan, 2004. str. 310)

Zakon i mudrost

Mudrosna književnost u Starom zavjetu, koja obuhvaća knjige kao što su Job, Izreke i Propovjednik, kao i neke psalme, bavi se dvjema istaknutim temama: stvaranjem i Zakonom. Ove knjige pokazuju kako stvaranje i Zakon trebaju utjecati na način na koji se vjernici odnose prema Bogu i jedni prema drugima. Postoji bliska veza između Zakona i mudrosti. Ovaj se odnos već vidi u Ponovljenom zakonu 4,6: "Držite ih i vršite: to će u očima naroda biti vaša mudrost i vaša razboritost. Kad oni čuju za sve ove zakone, reći će: 'Samo je jedan narod mudar i pametan.'"

Tako se vrijednost i snaga Izraelaca ne bi nalazila u bogatstvu i vojnoj moći, već u mudrosti koja proizlazi iz vjernog vršenja Božjih zapovijedi. Naravno, slijedi uspjeh i napredak. Takav uspjeh i razvoj mogu se vidjeti u ishodima koji su uslijedili nakon Salomonovog traženja mudrosti (1. o kraljevima 3,13).

Mudrost, od Boga usmjereno znanje, daje nam sposobnost da živimo dobro u kontekstu strahopoštovanja prema Gospodinu tako što ćemo biti poslušni Njegovoj volji i živjeti u skladu s bližnjima i prirodom. U

pobuni protiv stvorenog poretka, bezumnik ne poštuje Boga, dok mudri odbacuju bezumlje i prihvaćaju Božju volju živeći životom poslušnosti. Ishodi ovog izbora izloženi su u biblijskoj mudrosnoj književnosti, koja govori i o iznimkama i apsurdima koji često obilježavaju naše postojanje pod suncem (vidi Job i Propovjednik).

Ista načela nalaze se i u Jošui 1, gdje je vođa koji oličava cijeli narod, pozvan da se marljivo pokorava cijelom Zakonu. Izrael može izabrati put mudrosti i iskusiti njegove prednosti. Međutim, da bi to postigli, Jošua i Izraelci trebaju biti “odvažni i hrabri” (Jošua 1,7). Ista dva imperativa već je upotrijebio Mojsije da bi ohrabrio i Izraelce i svojeg nasljednika (Ponovljeni zakon 31,6.7). Poslije će se Jošua obraćati narodu istim riječima (Jošua 10,25). Ali zašto? Poslušnost zahtijeva povjerenje, a u kontekstu naše ljudske naravi povjerenje često zahtijeva snagu i hrabrost. Opet, poslušnost nije transakcija u kojoj dobivamo ili gubimo na osnovi onoga što nudimo. Poslušnost je izraz ljudskog povjerenja u Božji put i način. Ona je ukorijenjena u odnosu sa živim Bogom. To uključuje odricanje od sebe, uzimanje križa i praćenje Isusovih požrtvovnih koraka (Luka 9,23). Ova posvećenost nije za one koji su plašljivog srca.

TREĆI DIO: Primjena

Vodstvo

1. Postoji nekoliko modela vodstva, kao što su karizmatični model, transformacijski model i model sluga-vođa, između ostalih. Svi ovi profili vodstva mogu se naći u Bibliji. Međutim, izraziti znak uspješnih vođa u biblijskom smislu njihova je duhovna osposobljenost. Počevši od Jošue, razgovarajte o osobinama duhovnog vođe u životu sljedećih osoba:

A. Jošua

.....

B. Abraham

.....

C. Debora

.....

D. David

.....

E. Estera

.....

F. Petar

.....

G. Pavao

.....

2. Kako biste opisali suvremenog duhovnog vođu?

3. Gore spomenuti vođe imali su odgovornost i izvan vjerskog područja. Je li moguće biti duhovni vođa kao “svjetovni” djelatnik? Zašto? Ako jest, kako?

Počinak u Božjim obećanjima

Crkva adventista sedmoga dana pojavila se kao pokret zasnovan na obećanju o Isusovom drugom dolasku, na što ukazuje i njezin naziv. Božanski počinak obećan Izraelu u Knjizi o Jošui postignut je tek u Salomonovo vrijeme, stoljećima nakon početnog osvajanja. Međutim, i ovaj počinak je bio privremen. U Hebrejima 11 nalazimo primjere vjernih koji nisu primili ono što je obećano. Usprkos pitanjima o Isusovom kašnjenju, iskustvo Božjeg naroda kroz povijest bilo je primjer stalnog napredovanja prema ispunjenju obećanja.

Razmislite: Kako vas primjeri vjere u Hebrejima 11 mogu ohrabriti dok se krećete prema ispunjenju blažene nade?

Poziv da budemo odvažni i hrabri

Razgovarajte u razredu o tome na koji način mi kao adventisti sedmoga dana možemo biti odvažni i hrabri u različitim sredinama u kojima živimo:

A. Obitelj

.....

B. Društvena sredina

.....

C. Škola

.....

D. Posao

.....

Iznenadeni milošću

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Hebrejima 11,31.

Središte proučavanja: Jošua 2,1-16; Brojevi 14,1-12; Hebrejima 11,31; Izlazak 12,13; Jošua 9; Nehemija 7,25.

Mnogi čitatelji Knjigu o Jošui često povezuju s ratom, uništenjem i smrću. Iako su ovi elementi prisutni u knjizi, to nije cijeli događaj. Do uništenja Kanaanaca došlo je tek nakon dužeg razdoblja milosti (Postanak 15,16). Događaji iz Izlaska poslužili su kao značajno svjedočanstvo o Božjem suverenitetu i mogu se promatrati kao posljednji poziv za stanovnike Kanaana. Izvještaji o Rahabi i Gibeoncima pokazuju da je većina Kanaanaca bila svjesna što je Bog učinio, ali je malo njih reagiralo na odgovarajući način. Umjesto da se predaju, oni su se odlučili oduprijeti, ponavljajući neuspjeh faraona četrdeset godina prije.

Knjiga o Jošui zapravo je izvještaj o strpljenju i milosrđu. Ovog tjedna vidimo kako se Božja milost očitovala u životima Izraelaca i Kanaanaca. Ponovno je Izrael spreman ući u Obećanu Zemlju. Bog im daje drugu priliku. Prijetnja koju predstavlja kanaanska vojna sila nije se promijenila. Promijenila se vjera drugog naraštaja Izraelaca. Što se tiče Kanaanaca, izvještaji o Rahabi i Gibeoncima pokazuju da nije sve izgubljeno u zemlji osuđenoj na propast. Istodobno, njihova vjera je daleko od savršene. Međutim, i vjera izabranog Božjeg naroda daleko je od savršenstva. Dok uspoređujemo vjeru Izraelaca, Rahabe i Gibeonaca, možemo naučiti važne pouke za naše duhovno putovanje. Kao što ćemo vidjeti, najvažnija je pouka da nam je svima potrebna Božja nevjerojatna milost.

DRUGI DIO: Komentar

Vjera drugog naraštaja

U Jošui 2,1, drugi pustinjski naraštaj Izraelaca suočava se s istom dilemom kao i prvi. Naknadno slanje uhoda podsjeća Izrael da se prvo mora osvojiti zemlja koju im Bog daje. Ova ironija bila je razlog nezadovoljstva prvog pustinjskog naraštaja u Kadeš Barnei (Brojevi 13,1-4), naime, da je zemlja dar, ali da postoji cijena za njezino stjecanje. Kako

se ove naizgled suprotstavljene ideje darivanja i osvajanja mogu pomiriti? Kako dar — koji je po definiciji besplatan — može nešto stajati primatelja? Drugim riječima, ako je zemlja dar, zašto je onda Izrael mora dobiti osvajanjem?

Vjera, koja se bolje razumije kao povjerenje, središnji je dio odgovora na ovo pitanje. U Savezu sa svojim stvorenjima Bog uvijek ostavlja prostor za povjerenje. U određenom smislu, povjerenje je bilo ključno još od pada u Edenskom vrtu. Nije li tako i u ljudskoj sferi? Ne može biti prave veze bez povjerenja. Kada bi se Izrael uzdao u Boga, protjerao bi Kanaance natprirodnim sredstvima (Izlazak 23,28). Nedostatak povjerenja koje je pokazao prethodni naraštaj Bog je naveo kao razlog njihovog otpora kada je pitao Mojsija: “Dokle će me taj narod prezirati? Dokle mi neće vjerovati unatoč svim znamenjima što sam ih među njima izvodio?” (Brojevi 14,11)

Prošlo je četrdeset godina i stasa novi naraštaj. Za najmlađe među njima nedavna vojna pobjeda protiv Oga i Sihona i čudesno očuvanje njihovih života tijekom lutanja po pustinji samo su sjećanja na razmjerno daleku prošlost. U ovom trenutku Izrael se ponovno nalazi na križanju suočavajući se s istim pitanjem: nema povjerenja, nema zemlje.

U ovom slučaju šalju se dvojica uhoda umjesto dvanaest. Čini se da nema konkretnog razloga za ovu promjenu u broju uhoda, ali bi se to ipak moglo povezati s epizodom iz Kadeš Barnee, kada su se dvojica uhoda morala suprotstaviti deseterici malovjernih koji su također bili u izvidnici. Iako postoje neke sličnosti između dvaju izvještaja o uhodama, razlike su još upadljivije. Prvo, dvojica poslanih ovog puta ne donose nikakav dokaz da je zemlja dobra. Drugo, ne spominje se uhođenje zemlje. Treće, provode više vremena skrivajući se nego izviđajući. Konačno, nema izvještaja o zemlji u pogledu njezinih općih karakteristika ili izazova u njezinom osvajanju. Uhode jednostavno kažu: “Bog nam je zaista predao cijelu tu zemlju.” (Jošua 2,24 — Suvremeni hrvatski prijevod) Što im daje takvo samopouzdanje? Jedino što imaju jest Rahabino uvjeravanje. Uhode u biti ponavljaju Jošui ono što im je ona rekla: “Znam da vam je Jahve dao ovu zemlju, jer nas je sve uhvatio strah od vas i prezaju od vas svi žitelji ovoga kraja.” (Jošua 2,9) Rahabine riječi odražavaju riječi Jošue i Kaleba u Brojevima 14,8: “Ako nam Jahve bude dobrostiv, u tu će nas zemlju dovesti i dat će nam je.”

Prvi naraštaj nije vjerovao usprkos onome što su vidjeli. Međutim, ovaj novi naraštaj vjeruje na osnovi onoga što je čuo od bludnice. “Ključna figura u njihovom bijegu i njihovom poznavanju zemlje i njezinih stanovnika je bludnica Rahaba. ... Ona je i spasiteljica i proročica.” (Phyllis A. Bird, “The Harlot as Heroine: Narrative Art and Social Presupposition in

Three Old Testament Texts”, *Semeia* 46, 1989., str. 127) Ova dinamika pokazuje da je u četrdeset godina boravka u pustinji izraelski narod razvio povjerenje u Jahvu. Ova ih je osobina učinila nepobjedivima pred njihovim najstrašnijim neprijateljima.

Vjera Rahabe i Gibeonaca

Elementi vjere	Rahaba	Gibeonci
Osnova	Na osnovi onoga što je čula	Na osnovi onoga što su čuli
Sredstvo	Laž	Laž
Cilj	Biti pošteđena	Biti pošteđen
Neposredni ishodi	Izbavljenje	Izbavljenje
Dugoročni ishodi	Potpuno prihvaćanje (kao dio naroda)	Služenje

Prema gornjoj tablici, prva usporedba između Rahabe i Gibeonaca pokazuje da je njihova vjera zasnovana na onome što su čuli. Slušanje o čudesnim Božjim djelima koja je učinio za svoj narod bilo je dovoljno da u njima proizvede pozitivan odgovor u obliku predaje, dok je većina njihovih sunarodnjaka pružila otpor. U ovom trenutku njihova vjera je za pohvalu, u skladu s onim što Isus kaže u Ivanu 20,29: “Blago onima koji će vjerovati, a da nisu vidjeli!” Stavovi Rahabe i Gibeonaca značajno se razlikuju od stavova prvog pustinskog naraštaja koji nije vjerovao usprkos onomu što su vidjeli. Kao ishod onoga što su čuli, “zastalo im je srce” (Jošua 2,11). Ovaj izraz, koji znači “uplašiti se”, prethodno se odnosio na Kanaanca u Mojsijevoj pjesmi (Izlazak 15,15), na Izraelce pod utjecajem desetorice uhoda (Ponovljeni zakon 1,28), na stanovnike zemlje (Jošua 2,9) i njihove kraljeve (Jošua 5,1) i na Izraelce koji su bili neposlušni (Jošua 7,5). Štoviše, Rahabine riječi pokazuju da ona razumije vjersku narav rata (Jošua 2,10). Glagol *herem* (“potpuno uništenje”), koji se pojavljuje u Rahabinom govoru, označava predmet ili osobu koju je Bog odredio za uništenje. Da je ovaj pojam poznat i izvan Izraela pokazuje se u njegovoj upotrebi u izvanbiblijskim tekstovima.

Rahaba i Gibeonci pokazali su svoju vjeru nekonvencionalnim sredstvima. Dok Rahaba laže da bi zaštitila uhode, Gibeonci lažu da bi sačuvali svoju kožu. Bez obzira na to, njihove postupke pokreće sigurnost da će Bog ispuniti svoja obećanja Izraelu. Iako ne možemo mnogo očekivati od ovih Kanaanaca u moralnom smislu, na prevaru Gibeonaca gleda se drugačije. Prema pripovjedaču, postupili su lukavo (*armah*), slično hebrejskom izrazu koji se koristi za opisivanje zmije u Postanku

3. Za razliku od Rahabine laži kao reakcije, njihov plan je proračunat i dobro razrađen.

Treća sličnost odnosi se na njihovu motivaciju. U oba slučaja oni traže da budu pošteđeni od nadolazećeg uništenja. U ovim prvim koracima njihova vjera je sebična, tražeći prolazna rješenja za svoj problem. U ovoj fazi njihova vjera ne vidi dalje od obzora. Zasnovana je na strahu, a ne na ljubavi (Jošua 9,24). Ovdje je vjera nekako pogodbeno. Svakodnevna primjena ove vjere kao pogodbe vidi se iz njihove upotrebe riječi *hesed*. U svjetovnom smislu često se odnosi na vrstu transakcije u kojoj "onaj tko primi *hesed* odgovara sličnim *hesed*" (Hans-Jürgen Zobel, *Theological Dictionary of the Old Testament*, Grand Rapids, MI; Cambridge, U.K.: Eerdmans, 1986., str. 18).

Četvrta i peta sličnost uključuju ishod njihovih odluka. Rahaba dobiva jamstvo da će ona i njezino kućanstvo biti pošteđeni. Slično kao kod Izraelaca u posljednjem zlu u Egiptu, postoji znak koji treba postaviti. U ovom slučaju to je grimizna vrpca koja visi s prozora, vjerojatno tamo gdje je Rahaba spustila uhode preko užeta. Međutim, njezino oslobađanje na kraju je božanski čin. Kad su se jerihonske zidine srušile, Bog je sigurno sačuvao dio zida gdje je stajala njezina kuća.

S druge strane, Gibeonci su odsad nedodirljivi. Dobivaju zaštitu koju su tražili, dok savez kanaanskih kraljeva napreduje protiv Gibeona, kao što je opisano u Jošui 10. Obrana Gibeona pokreće veliki vojni pohod u kojem su mnogi gradovi uništeni. Na kraju, lažni plan Gibeonaca koristi se za ostvarenje Božje namjere u osvajanju zemlje. Međutim, dugoročni ishodi prilično su različiti. Dok Rahaba (i njezina obitelj) postaje dio izraelskog naroda, čak i kao dio rodoslovlja samog Mesije, Gibeonci su asimilirani kao sluga. Imaju trajnu zaštitu (usporedi 2. Samuelova 21), ali posljedica njihove prijevarne ostaje. "Ali oni su prihvatili odjeću siromaštva da bi prevarili, a sada im je ono dano kao znak doživotne službe." (Ellen G. White, *Patrijarsi i proroci*, str. 421; u izvorniku 507)

TREĆI DIO: Primjena

Nevjerojatna milost u našem životu

Izvještaj o Rahabi i Gibeoncima podsjeća nas da su Izraelci i Kanaanci više od obične etničke skupine; oni predstavljaju i duhovno stanje. Božji Izrael, bez obzira na etničku pripadnost, prvenstveno je duhovna zajednica. Svi ljudi pozvani su da budu dio ove zajednice. Nitko nije izvan Božjeg domašaja. U tom smislu, Pavlov poziv da se razbiju sve predrasude nije samo puka novozavjetna novina (Galaćanima 3,28).

Pitanje za razmišljanje: Razmislite o mjestima na kojima možete pronaći ljude koji su danas izvan dosega milosti. Kako vi i vaša mjesna crkva možete doprijeti do njih?

Prepoznavanje Božje volje

Propust Izraelaca da otkriju pravi identitet Gibeonaca podsjeća nas na opasnost da budemo vođeni prividom. Izraelski vođe ustima su kušali pljesnivi kruh umjesto da pitaju “usta Gospodnja” (doslovni prijevod Jošue 9,14). Pogreška Izraelaca je ozbiljna jer nisu pitali Jahvu, što potkopava njihovo poslanje da svijetu objave Božju volju.

Pozovite svoje učenike da odgovore na sljedeća pitanja:

1. Kako danas možemo izbjeći istu zamku u koju su upali Izraelci u slučaju s Gibeoncima?

2. Na koji je način Izrael ponovio Evinu pogrešku u Edenskom vrtu?

3. Kako danas raspoznajemo Božju volju? Kakvu ulogu u tome treba imati Sveto pismo?

4. Sjetite se kada ste posljednji put odlučili slijediti određeni smjer u svojem životu bez traženja Božjeg savjeta. Kakve su bile posljedice?

Spomenici milosti

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 4,23.

Središte proučavanja: Jošua 3; Brojevi 14,44; Luka 18,18-27; Jošua 4; Ivan 14,26; Hebrejima 4,9-11.

S povratkom uhoda, Izraelci su spremni ući u Obećanu Zemlju. Još uvijek postoji nepremostiva prepreka, barem gledano iz ljudske perspektive: Jordan tijekom sezone poplavi. Međutim, ništa ne može zaustaviti živog Boga Izraeleovog. I ovog puta On će se objaviti kao Gospodar cijele Zemlje. Otkako je Izrael napustio Egipat, Božja moć da čini čuda nikada nije bila pod upitnikom, već spremnost Njegovog naroda koja će još jednom biti ispitana nakon što su pozvani da se posvete. Kao i njihovi preci koji idu prema obalama Crvenog mora, Izraelci se pakiraju i posljednji put napuštaju tabor prije nego što će konačno ući u Kanaan.

Više od četiri stotine godina nakon prvobitnog obećanja Abrahamu, oni ponovno koračaju prema nečemu što izgleda neostvarivo. Od prelaska preko Crvenog mora do prelaska Jordana, Bog je pozvao svoj narod da se suoči s nemogućim kako bi im dokazao da je s Njim sve moguće. Kovčeg saveza ide ispred njih da pokaže da prolazak po suhu nije slučajnost ili ljudski plan, već Božje djelo. Prolazak preko Jordana jedinstven je događaj u povijesti izraelskog naroda. On je i geografski obilježen dvama žrtvenicima od po dvanaest kamenova. Pitanje je hoće li ovaj događaj obilježiti sjećanje budućih naraštaja ili ne. Nažalost, kako vrijeme prolazi, duhovno značenje ovog kamenja se izgubilo. Ovaj tragični zaborav doveo je Izrael ne samo do idolopoklonstva, već i natrag u Egipat.

DRUGI DIO: Komentar

Teologija vode

Postoji nekoliko sličnosti između prelaska Crvenog mora i Jordana. Primjećujemo upotrebu tri značajna hebrejska izraza: (a) hebrejski glagol *pl* ("čudo"), za označavanje oba čudesna prelaska (Izlazak 15,11; Jošua 3,5); (b) riječ *ned*, koja označava gomilanje vode koja izgleda kao "zid" (Izlazak 15,8; Jošua 3,16); i (v) rijetka riječ *harabah*, što znači "suho

tlo” (Izlazak 14,12; Jošua 3,17). Osim toga, sam Bog čini usporedbu između Mojsija i Jošue u Jošui 3,7, izravno povezujući dvije epizode. Psalmist vidi ova dva događaja kao jedan (na primjer Psalm 114,3,5).

Ali koji je teološki smisao prelaska preko Jordana? Ovog tjedna autor pouke nas je već vodio kroz tipološko značenje događaja u svjetlu Isusa i crkve. Dakle, ovdje možemo istražiti teološko značenje prelaska za njegove prvobitne sudionike.

Ako danas posjetite rijeku Jordan, teško je zamisliti izazov koji je njezin prelazak predstavljao za izraelski narod prije nekoliko tisuća godina. Prvo korištenje rijeke u poljoprivredne svrhe za navodnjavanje, kao i za ljudsku upotrebu duž korita rijeke dužine 360 kilometara, znatno je smanjilo njezinu veličinu i protok. Drugo, proslavljanje Pashe odmah nakon prelaska pokazuje da se prelazak preko Jordana zbilo u proljeće, kada je rijeka u nekim krajevima mogla biti široka i do 1,5 km, što je posljedica topljenja snijega na visoravnima. Ovaj podatak znači da prelazak preko ove velike vodene površine sa snažnom maticom ili čak komadima leda i kamenja nije bilo manje čudo od prelaska preko Crvenog mora.

U glavama drevnih stanovnika Bliskog istoka kao što su Kanaanci, more je imalo mitološko značenje. To je bilo mjesto odakle su došla njihova božanstva, kada su moćniji bogovi pokorili sile kaosa.

Prema kanaanskoj mitologiji, Baal, koji je bio zaštitnik zemlje, postao je vrhovni bog oluje kada je pobijedio Jama (hebr. “more”), boga mora. Dakle, “u drevnom politeističkom razmišljanju, narodi su u bitkama na zemlji pobjeđivali zato što su njihovi bogovi zaštitnici pobijedili u bitkama koje su se vodile u svemiru. Kada je Jahve, Izraelov Bog, mogao pobijediti i tako lako podčiniti svojim namjerama moć riječnog boga u općem potopu, što bi On tek učinio Baalu? Što bi onda Jahvin narod učinio Kanaanu?” (Joseph Coleson, “Jošua”, u *Cornerstone Biblical Commentary: Joshua, Judges, Ruth*, Carol Stream, IL: Tyndale House Publishers, 2012., str. 56) Imajući na umu ovu povijesnu pozadinu, prelazak preko Jordana izražava sljedeću trostruku teološku dimenziju koja nije lako razumljiva suvremenim čitateljima.

Prvo, tvrdnja da je Bog “Gospodar sve zemlje” (Jošua 3,11.13) naglašava bitnu razliku između kanaanskih božanstava i Jahve. Njegova vlast nije ograničena ni na jedan teritorij. Sva zemlja pripada Njemu i pod Njegovom je vlašću. On je pravi Vlasnik i Gospodar svijeta, i u tom je smislu Baal, što također znači “vlasnik” ili “gospodar”, varalica. Božja moć nad vodom služi kao dokaz Njegove nadmoći.

Drugo, Bog je pobjednik. I u babilonskoj i u kanaanskoj mitologiji Marduk i Baal postaju glavni bogovi dok lome moćne, vodene sile. I u

poetskim i u proročkim odlomcima Jahve je hvaljen zbog pobjeđivanja kozmičkog neprijatelja, opisanog kao morski zmaj ili zmija, također nazvan Rahab ili Levijatan (usporedi Job 41,4; Psalam 74,13; Izaija 30,7). Dok Jahve pobjeđuje vodene sile kaosa, Njegova pobjeda je potpuna. Međutim, ključna razlika između Jahve i ovih bogova je u tome što je On živi Bog (Jošua 3,10), koji djeluje u stvarnom vremenu. Jahve nije mitološki bog, On je Bog koji se objavljuje u ljudskoj povijesti.

Konačno, Jahve je sveti Bog. Kovčeg saveza pojavljuje se najmanje dvadeset puta u Jošui 3 i 4, ističući njegovo značenje kao fizički prikaz Onoga koji ide doslovno ispred njih (Jošua 3,11). Slava Jahve koja je počivala na Kovčegu u Svetinji nad svetinjama, bila je vidljiva manifestacija Božje prisutnosti. Međutim, takav znak Njegove prisutnosti bio je vidljiv samo velikom svećeniku jednom godišnje, i to samo u ograničenim obrednim uvjetima. Tijekom prelaska preko Jordana Kovčeg je išao ispred ljudi na razdaljini oko jednog kilometra, ostajući na vidiku samo tijekom samog prelaska na sredini korita rijeke. Za razliku od kanaanskih idola koji su stvoreni po ugledu na svoje ljudske "tvorce", Bog je podigao novi narod na svoju sliku, što je izraženo u zapovijedi: "Budite sveti jer sam ja svet!" (1. Petrova 1,16; vidi Levitski zakonik 19,2)

Ova tri teološka aspekta — Božja vladavina, pobjeda i svetost — trebali su biti u mislima Izraelaca dok su ulazili u idolopokloničku zemlju. Sjećanje na ovaj spektakularni dan trebalo je poslužiti kao protuotrov protiv idolopoklonstva, protuotrov koji, nažalost, Izrael nije uzeo.

Problem zaboravnosti

Pojam sjećanja u Bibliji je dinamičan jer obuhvaća više od samog kognitivnog procesa. To se vidi kada se Bog u više navrata "sjeća" svojeg naroda (npr. Izlazak 2,24). Kada se Bog "sjeti", On djeluje blagonaklono prema svojem narodu. Stoga Božji poziv Njegovom narodu da se sjeća znači da on treba djelovati.

Sjećanje se treba odigrati u vremenu i prostoru na različite načine, kao što je prenošenje predaje s roditelja na djecu, gradnja spomenika kao što je bio slučaj u Jošui 4 i, što je najvažnije, preko svečanosti i proslava tijekom velikih blagdana u vjerskom kalendaru. Značajno je da su ove svetkovine imale trostruki karakter. Prvo, podsjećale su na Božje djelovanje u sadašnjem životu Izraelaca dok su se smjenjivale sjetva i žetva. Drugo, ovi blagdani obilježavali su Božje djelovanje u prošlosti, posebno ono koje se odnosi na izlazak iz Egipta i osvajanje. I na kraju, oni su tipološki ukazivali na Božje djelovanje u budućnosti u eshatološkoj eri, svečano započetoj rođenjem Isusa. Dakle, biblijska dinamika sjećanja obuhvaća ne samo prošlost, već nam omogućava da živimo u

sadašnjosti sa zahvalnošću i da gledamo u budućnost s nadom.

Nažalost, Izrael nije poslušao božanski savjet da se sjeća. Knjiga Sudaca počinje mračnom bilješkom o duhovnom zaboravu naraštaja nakon Jošue smrti, “koji nije mario za Jahvu ni za djela što ih je učinio Izraelu” (Suci 2,10). Poslije pripovjedač izrijeком kaže: “Izraelci se nisu više sjećali Jahve, svoga Boga, koji ih je izbavio iz ruku svih njihovih neprijatelja unaokolo.” (Suci 8,34)

Ishod je bio otpadništvo u obliku idolopoklonstva koje je opstajalo kroz povijest Izraela od Salomona do Sidkije, posljednjeg judejskog kralja prije sužanjstva. Idolopoklonstvo je prirodni ishod duhovnog zaborava. Ovaj ishod izrazito je očigledan u priči o Gomeri koja je, kao simbolični predstavnik Izraela, zaboravila da je Bog, a ne Baal, davao “pšenicu i vino i ulje, i umnožio joj srebro i zlato — *od kojega* načiniše Baala” (Hošea 2,8 — Varaždinska Biblija). U tom je smislu idolopoklonstvo nezahvalnost, zasnovana na tragičnom duhovnom zaboravu. Radikalni zaborav Izraela doveo je do skoro potpunog gubitka njegovog identiteta prije babilonskog sužanjstva, osim u slučaju ostatka. Mnogi koji su ostali u zemlji tijekom izgnanstva odlučili su se vratiti u Egipat. Povijest izraelskih i judejskih kraljeva završava izlaskom u obrnutom smjeru tako što Božji narod završava u Egiptu (Jeremija 43,7). Ovo izgnanstvo užasan je ishod duhovnog zaborava.

TREĆI DIO: Primjena

Prilike za misioniranje

U izvornom kontekstu Starog zavjeta, čuda na Crvenom moru i Jordanu naglašavaju Božju moć koju ima nad silama zla i Njegovu nadmoć nad svim drugim božanstvima. Cilj ovih javnih očitovanja bio je ne samo demonstracija božanske snage same po sebi, već i prilike da drugi narodi saznaju istinu o Izraelovom Bogu.

Kako možete iskoristiti iskustva s Bogom u svojem životu kao priliku da pokažete drugima pravu narav Boga kojega obožavate?

Sjećanje na prošlost

Jedan od najdražih trenutaka kao obitelj doživljavamo kada sjednemo i pregledavamo stare fotografije. Ove su slike zamrznuti trenuci u vremenu, ispunjeni emocijama. Kao da sve te događaje na neki način ponovno proživljavamo.

Razmislite o svojem životu kao velikom foto albumu i pokušajte se prisjetiti trenutaka kada ste osjetili Božju moćnu prisutnost.

U propovijedi pod nazivom “Kada se Bog sjeti”, Hans K. LaRondelle kaže da sjećanje na prošlost znači obnavljanje naše nade za budućnost.

U istom duhu, govoreći o tome kako je Bog vodio pokret adventista sedmoga dana, Ellen G. White kaže: “Nemamo se čega bojati u budućnosti ako ne zaboravimo kako nas je Gospodin vodio u prošlosti.” (*Life Sketches*, str. 196)

Ispričajte u svojem razredu kako vas je sjećanje na Božje djelovanje u prošlosti u vašem životu ohrabrilo u teškim vremenima.

Sukob u pozadini svih sukoba

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 10,14.

Središte proučavanja: Jošua 5,13-15; Izaija 37,16; Otkrivenje 12,7-9; Ponovljeni zakon 32,17; Izlazak 14,13.14; Jošua 6,15-20.

Knjiga o Jošui knjiga je o ratu. Međutim, Božja izravna uključenost u osvajanje Kanaana drastično utječe na narav ovog rata koji su neki nazvali “svetim ratom”. Međutim, za one koje su osjetili oštricu rata u svojem životu, kombinacija izraza “rat” i “sveti” može biti vrlo zabrinjavajuća. Mnoge kršćane, međutim, još više uznemirava prikaz Boga kao ratnika koji ne samo da zapovijeda Izraelu da ratuje protiv Kanaanaca i drugih naroda, već se i bori za njega. Ovog ćemo se tjedna pozabaviti tom osjetljivom temom.

Ovu ćemo temu proučavati u dva dijela. Prvi dio odnosi se na pogled na svijet, koji nam daje uvid u tumačenje biblijskih sadržaja. Drugi dio uključuje analizu biblijskih sadržaja, uključujući pravilno razumijevanje biblijskog jezika, književnih vrsta i povijesnog konteksta. Ovoj jedna pouka usredotočuje se na prvi pristup. Veliki sukob između dobra i zla, koji je započeo pobunom Lucifera na Nebu, nezaobilazan je aspekt pravilnog pogleda na svijet u rješavanju ovog složenog pitanja. Božja umiješanost u Jošuiine ratove može se ispravno razumjeti samo u svjetlu Njegovog djelovanja u širem sukobu. Ispravno razumijevanje ovog kozmičkog sukoba utječe na sve biblijske doktrine. Nije pretjerano reći da je adventistički pristup najprikladniji način tumačenja velikog sukoba i Svetog pisma u cjelini. Biblija nas potiče da koristimo ovaj pristup od samog početka.

DRUGI DIO: Komentar

Sukob u svemiru kao teološki okvir Svetoga pisma i adventizma

Neodgovarajuće tumačenje metanaracije velikog sukoba u svemiru neizbježno će umanjiti razumijevanje biblijskog tumača ne samo za koncept Jošuinog svetog rata, već i širu sliku Svetog pisma. Nepravilno razumijevanje ovog pogleda na svijet utjecat će na skoro svaku biblijsku doktrinu. Zapravo, samo “razumijevanje sukoba u svemiru pruža kršća-

ninu pogled na svijet koji je razuman i logičan" (Frank Holbrook, "The Great Controversy" in *Handbook of Seventh-Day Adventist Theology*, ed. Raoul Dederen, Hagerstown, MD: Review and Herald, 2000., str. 995).

Značenje ovog pogleda na svijet ogleda se u načinu na koji veliki sukob oblikuje sustav vjerovanja Crkve adventista sedmoga dana. Kao što ćemo vidjeti, 28 vjerovanja Crkve mogu se svrstati u šest doktrina. U nastavku ćemo u kratkom sažetku pokazati kako pogled na svijet koji uključuje sukob u svemiru utječe na ova vjerovanja.

Bog

Kada rješava problem zla, Bog ne samo da se bavi ljudskim teškoćama, već pokazuje svoju pravednost svim stvorenjima u svjetovima koji nisu dotaknuti grijehom (1. Korinćanima 4,9). U središtu velikog sukoba je "teodiceja". U samonametnutoj, privremenoj ograničenosti svoje naravi, Bog dopušta da se zlo razvije do određene točke da bi pokazalo svoj pravi karakter, kako bi ga Božja stvorenja mogla vidjeti u pravom svjetlu. Tako ona mogu shvatiti Božju ljubav i pravednost u odvijanju velikog sukoba. Svako čitanje Svetoga pisma bez ovog razumijevanja proizvest će na kraju iskrivljeno gledište o Božjem karakteru, bilo da se odnosi na Njegovu sposobnost, ili na spremnost da okonča zlo. Stoga se u pozadini mora vidjeti božanska objava o uništenju Kanaanaca četiri stotina godina prije Jošue (Postanak 15,13-15). Bog je dopustio da se zlo u zemlji razvije do određene granice. U ovom kontekstu Bog ne samo da daje zemlju Izraelu, već osuđuje uporno bezakonje tih naroda tako što ih protjeruje iz zemlje koja je dotada bila njihova (Levitski zakonik 18,24.25).

Čovjek

Bog je stvorio ljude na svoju sliku. Besmrtnost je bila uvjetovana njihovom odanošću koja se zasnivala na njihovoj slobodnoj volji i na ulozi suradnika njihovog Stvoritelja (Postanak 1,27; 2,15-17). Pobuna započeta na Nebu prenesena je na Zemlju kada se prvi par priklonio Sotoni ne poslušavši jasnu i izravnu Božju zapovijed (Postanak 3). Tako su smrt, propadanje i patnja ušli u nekada savršeno okruženje ovoga svijeta. Od tog trenutka ljudi su rođeni sa sklonošću prema zlu (Rimljanima 3,23), koje bi bez Božjeg djelovanja dovelo ovaj svijet u beskrajno stanje kaosa (Rimljanima 8,22). Zbog svoje svetosti Bog ne može biti ravnodušan prema grijehu i ljudskoj sklonosti prema zlu (Habakuk 1,13). Zato, kao pravedni Sudac, On razbija razornu spiralu grijeha (Otkrivenje 20,14). Osvajanje Kanaana i uništenje onih koji su se odlučili držati ovog začaranog kruga odražavaju božansku želju da iskorijeni zlo.

Spasenje

Širenje sukoba u svemiru nije Boga zateklo nespremnog. U vječnoj prisnoj povezanosti, u okviru Trojstva već je bio predviđen plan spasenja (1. Petrova 1,20). U središtu ovog plana bila je Isusova pomirbena smrt i služba u nebeskom Svetištu (Hebrejima 9,11-28). U Isusu čovječanstvo ima novu priliku i Njegovom silom može pobijediti grijeh (Kološanima 2,13). Na križu je Isus platio cijenu smrti umjesto nas; u svojoj nebeskoj službi On stavlja svoje zasluge na raspolaganje svim ljudima. U svjetlu onoga što je Isus učinio, nitko ne može obnoviti čovjeka kao Bog, čak ni u srcu Kanaana, kao što nam to otkriva izvještaj o Rahabi i Gibeoncima.

Crkva

Zahvaljujući Isusovoj žrtvi na križu i Njegovoj službi u nebeskom Svetištu, nastaje novo stvaranje. Ova nova zajednica vjernika okuplja se pod vodstvom uskrsllog Spasitelja u Crkvi (*eklezia*), poznatoj i kao Tijelo Kristovo (Matej 16,18; 1. Korinćanima 12,27). Poslanje je Crkve da propovijeda vječno Evanđelje (Otkrivenje 14,6) i da u svoju zajednicu dovodi ljude iz svih naroda (Matej 28,18-20). U eshatološkom kraju velike borbe na Zemlji, Crkva ima ključnu ulogu u Božjem planu. Zato je Sotona žestoko napada. Međutim, Bog je uvijek sačuvao vjerni ostatak koji će na kraju, osnažen Duhom Svetim, uputiti posljednji poziv milosti čovječanstvu. Kao što je Izrael pobjeđivao u prošlosti, tako će Crkva, pod vodstvom novog Jošue — Isusa Krista — na kraju pobijediti.

Svakodnevni život

Izvještaj o sukobu u svemiru oblikuje naš život utječući na svaki njegov sadržaj, kao što je način na koji upravljamo financijama, komuniciramo s drugima i donosimo osobne odluke. Kao članovi Kristovog tijela pozvani smo da se ugledamo na Isusa životom vjernog sljedbeništva, koje karakterizira potpuna predaja i poslušnost Bogu (Otkrivenje 14,12). Iako se spasenje ne zarađuje poslušnošću Božjem zakonu, usklađivanje s moralnim načelima Njegovog Zakona dokaz je našeg novog iskustva spasenja u Kristu. Poslušnost božanskim zapovijedima, posebno svetkovanje subote kao sedmoga dana, kao čina obožavanja, bit će u središtu borbe u završnim trenucima ovoga kozmičkog rata koji se sada vodi na Zemlji (Otkrivenje 12-13). Slično tomu, Izraelci su u Obećanoj Zemlji bili pozvani da žive u svetosti pred Gospodinom doživljavajući pozitivne ishode poslušnosti kao svećenički narod.

Događaji posljednjih dana

Konačno, pogled na svijet u svjetlu velike borbe između dobra i zla vrši još značajniji utjecaj na doktrinu o događajima posljednjih dana. Vrijeme svršetka počinje nakon svršetka proročkog razdoblja od 2300 dana i utire put božanskom sudu u tri faze.

Prva faza, poznata i kao predadventni sud, počela je 22. listopada 1844. godine, kada je počela obnova/čišćenje nebeskog Svetišća (Daniel 8,14). Proteže se do drugog Isusovog dolaska, koji otvara drugu fazu suda, u kojoj će sudjelovati otkupljeni tijekom svojeg boravka na Nebu u razdoblju od tisuću godina (Otkrivenje 20,4-6). Na kraju ovog razdoblja, izvršna presuda zatvara veliki sukob u svemiru uništenjem Sotone, njegovih anđela i svih nepokajanih grešnika (Otkrivenje 20,11-14).

Što se očekuje u svakoj fazi? Teodiceja. Teodiceja pokazuje Božju ljubav i pravednost u iskorjenjivanju zla u svemiru. Na predadventnom sudu Bog otkriva svoju pravednost i ljubav svjetovima koji nisu pali spašavajući svoj narod i osuđujući mali rog i njegove sljedbenike. U drugoj fazi Bog će isto to otkriti otkupljenima kada iz nebeskih zapisa saznaju zašto su neki ljudi spašeni, a drugi izgubljeni. Konačno, u izvršnoj presudi, na kraju milenija, čak će se i Sotona, pali anđeli i izgubljeni pokloniti u znak priznanja da je Bog pravedan (Rimljanima 14,11). U ovu skupinu spadaju svi oni Kanaanci koji su, kao i ostali izgubljeni, odbacili Božju milost.

TREĆI DIO: Primjena

Duhovna borba danas

U mnogim situacijama duhovna narav izraelskih bitaka postaje očita zbog Božjeg izravnog djelovanja. Razmišljajte o događajima u nastavku i razmislite o tome kako oni danas mogu poučiti kršćane o naravi duhovnog ratovanja i načinima na koje možemo postati pobjednici. Obratite pozornost na djelovanje ljudskih i božanskih sudionika.

Suci 7. Gideon pobjeđuje Midjance sa samo tri stotine ljudi, nakon što su oni izabrani između trideset dvije tisuće ratnika. Preostala vojska od tri stotine ratnika porazila je veliku vojsku Midjanaca tako što su razbijali vrčeve i trubili u trube.

2. o kraljevima 6,24—7,20. Dok izgladnjeli stanovnici unutar gradskih zidina Samarije nisu potpuno svjesni da su se događaji iznenada okrenuli u njihovu korist, četvorica gubavaca istražuju prazan tabor goleme aramejske vojske, koja je u žurbi napustila svoje položaje i u rasulu sve ostavila iza sebe.

Izaija 36—38. Pod golemim pritiskom, kralj Ezekija traži pomoć od Gospodina i od proroka Izaije. Vojska Sanheriba, asirskog kralja,

koja se sastojala od sto osamdeset pet tisuća ljudi, najveća je prijetnja s kojom se Jeruzalem ikada suočio. U ovoj egzistencijalnoj krizi Bog čudesno djeluje i spašava bespomoćni grad.

1. Usporedite ove događaje s opisom posljednje bitke u ljudskoj povijesti o kojoj Ivan piše u Otkrivenju. Što im je zajedničko?

2. Kako bitke koje je vodio Izrael produbljuju vašu vjeru u ishod velikog sukoba u Otkrivenju?

Pročitajte Otkrivenje 20,7-15. U konačnom sukobu Sotona podiže veliku vojsku i kreće u posljednji napad na Boga i otkupljene koji se nalaze u novom Jeruzalemu.

Kako u ratu nad ratovima završava ova posljednja bitka?

Bog se bori za vas

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 10,42.

Središte proučavanja: Postanak 15,16; Levitski zakonik 18,24-30; 2. Timoteju 4,1.8; Izlazak 23,28-30; Ponovljeni zakon 20,10.15-18; Izaija 9,6.

Kao što je spomenuto prošlog tjedna, pitanje božanskog rata u Starom zavjetu je zbunjujuće. Bavljenje ovim pitanjem zahtijeva razumijevanje pogleda na svijet koji uključuje veliki sukob u svemiru i pravilnu analizu biblijskih tekstova. Tumač treba uzeti u obzir najmanje četiri područja kada tumači biblijski zapis.

Prvo, suvremeni čitatelji često Svetom pismu nameću svoj suvremeni pogled na rat. Vjerski rat u starozavjetnoj teokraciji je jedinstven i tako se mora tumačiti.

Drugo, također je nužno razumjeti povijesni kontekst Kanaana i njegove religije da bismo razumjeli zašto su njegovi stanovnici protjerani iz zemlje.

Treće, Bog nikada nije namjeravao uništiti stanovnike zemlje, imao je bolje planove za njih. Međutim, zbog njihove upornosti na putu uništenja, Bog je nastupio u svojoj ulozi Suca. Njegova narav ne može dopustiti da zlo ostane nekažnjeno.

Konačno, kada čitate bilo koji sporni dio Starog zavjeta, nužno je uočiti putanju Božjih namjera za Njegov narod i čovječanstvo.

Rat sa svim njegovim zastrašujućim oblicima nikada nije bio dio Božjeg plana za ovaj svijet. On radi na obnovi vječnog mira u našem svijetu i u svemiru. Ipak, da bi to učinio, On treba ukloniti zlo jednom zauvijek, ne samo na moćan, već i na mudar način.

DRUGI DIO: Komentar

Biblijsko razumijevanje svetog rata

U svojem tumačenju Knjige Izlaska, Douglas K. Stuart iznosi zanimljiv opis božanskog rata u biblijskom smislu. Ova vrsta rata, obično izražena hebrejskim glagolom *haram*, ili imenicom *herem*, uključuje uništavanje ljudskog života u velikim razmjerima, a ponekad i imovine

i životinja. Zbog svoje važnosti, Stuartovo tumačenje iznosimo u nastavku s nekim izmjenama (prilagođeno iz Douglas K. Stuart, *Exodus: The New American Commentary*, Nashville: Broadman & Holman, 2006., sv. 2, str. 395-397).

1. U jedinstvenoj slici starog Izraela nije bila dopuštena nikakva profesionalna vojska. Borbe su vodili amateri i dragovoljci, što je oštar kontrast s profesionaliziranim vojnim strukturama u starom svijetu i vojskama koje poznajemo danas.

2. Vojnici nisu bili plaćeni. Oni su slušali Božje zapovijedi u kontekstu Saveza i nisu se borili za vlastitu korist. U mnogim slučajevima to je značilo da im je bilo zabranjeno uzimati plijen ili pljačkati.

3. Božji ili sveti rat mogao se voditi samo radi osvajanja ili obrane Obećane Zemlje u toj određenoj povijesnoj zbilji. Nakon osvajanja, svaki osvajački rat radi proširenja teritorija bio je strogo zabranjen. Izrael je bio pozvan da se bori za Obećanu Zemlju u specifičnom geografskom i povijesnom kontekstu. Kada su osvojili zemlju i osigurali svoj teritorij, Izraelci nisu smjeli širiti granice Obećane Zemlje ratom. Bog nije dopustio svojem narodu da postane osvajačko vojno kraljevstvo.

4. Započinjanje svetog rata, koje se smatralo božanskim činom, bilo je isključivo u Božjim rukama, vođeno Njegovim izabranim prorocima kao što su Mojsije ili Jošua. Ova činjenica naglašava da ovakav rat nikada nije trebao biti ljudska odluka, već sveta dužnost.

5. Božja aktivnost u svetom ratu zahtijevala je duhovnu pripremu, koja je uključivala post, suzdržavanje od intimnih odnosa i druge oblike samoodricanja. Čin obrezanja (Jošua 5,1-9) i proslava Pashe (Jošua 5,10-12), u kontekstu obnove Saveza, bili su dio ove pripreme.

6. Izraelac koji je prekršio bilo koje od ovih pravila svetog rata postao bi neprijatelj. Kako je kršenje bilo kažnjivo smrću, pobunjenik bi postao *herem*, predan uništenju.

7. Konačno, Božje izravno djelovanje dovodilo je do odlučnih i brzih pobjeda u kontekstu svetog rata. Primjeri su mnoge bitke tijekom osvajanja (Jošua 6,16-21; 10,1-15) i slučajevi kada su Izrael ili Juda branili svoj teritorij uz Božju pomoć od moćnih osvajačkih sila (2. Samuelova 5,22-25). Nasuprot tomu, postoje negativni primjeri u kojima je Božja suzdržanost rezultirala porazom (1. Samuelova 31,1-7), kao na primjer kada se Izrael suočio s Amalećanima bez božanskog dopuštenja i bio poražen kod Horme (Brojevi 14,39-45), ili kada ih je porazila vojno slabija vojska iz Aja (Jošua 7,2-4).

S nestankom teokratske države primjena ovih pravila više nije bila izvediva i zbog toga je sveti rat zastario. Nažalost, vjerski diskurs i danas se koristi za opravdanje takvih ratova. Međutim, u svjetlu Svetoga

pisma, to je iskrivljavanje biblijskog teksta, što bi nas trebalo učiniti još kritičnijima i pronicavijima prema retorici koja se danas primjenjuje za opravdavanje ratova.

Spomenuta pravila pokazuju jedinstvenu narav svetog rata u Bibliji. Međutim, u kulturi u kojoj su rat, okrutnost i nasilje bili uobičajeni, na osnovi ovih pravila učimo tri bitna područja svetog rata koje treba imati na umu kada se suvremeni čitatelji bave ovim zbunjujućim biblijskim odlomcima: (a) rat je bio ograničen na specifične situacije; (b) pravedne ratove definirao je Bog, koji jedini zna ljudsko srce i budućnost; (c) rat je naposljetku bilo odstupanje od Božje namjere mira.

Radosna vijest o Božjem gnjevu

Sveti rat je konkretno očitovanje Božjeg gnjeva, ne samo prema Kanaancima i drugim narodima, već i prema Njegovom vlastitom narodu u biblijskim vremenima. Gore navedena zapažanja mogu objasniti narav svetog rata, ali ne objašnjavaju kako uskladiti naizgled nespojive osobine Božjeg karaktera: ljubav i gnjev. Božji gnjev danas nije popularna tema. Čuveni protestantski teolog C. H. Dodd smatrao je Božji gnjev "arhaičnom frazom" (Dodd, *The Epistle of Paul to the Romans: The Moffatt New Testament Commentary*, New York: Harper & Brothers Publishers, 1932., str. 20). Usprkos tomu što je to danas manje popularna tema, Božji gnjev ne može se previdjeti, jer se spominje petsto osamdeset puta u Starom zavjetu i sto puta u Novom zavjetu. Božji gnjev ukoričen je u četiri nepromjenjiva aspekta Božjeg karaktera.

Prvo, Bog je svet. Izrael je pozvan da bude svet jer je Gospodin svet (Levitski zakonik 11,44). U Knjizi proroka Izaije Bog se spominje kao "Svetac Izraelov" 27 puta (vidi Izaija 1,4; 60,14). Anđeli kliču "svet, svet, svet" (Otkrivenje 4,8; Izaija 6,3) u Božjoj prisutnosti. Njegova svetost izdvaja Ga od grešnih ljudskih bića koja ne mogu podnijeti ni nagovještaj Njegove fizičke prisutnosti, a da ne padnu kao mrtvi na zemlju (Daniel 10,8.9; Otkrivenje 1,17). Božja svetost nespojiva je sa zlom, zbog čega se On gnuša grijeha na osnovi ove bitne osobine Njegove naravi. U razgovoru s Bogom, prorok Habakuk uzvikuje: "Prečiste su tvoje oči da bi zloću gledale. Ti ne možeš motriti tlačenja." (Habakuk 1,13)

Drugo, Bog je pravedan. David potvrđuje: "Pravedan je Jahve i pravednost ljubi, čestiti će gledat lice njegovo." (Psalam 11,7) Čak i u ljudskoj sferi želimo da pravda bude zadovoljena. Zanimljivo je kako ljudi s pravom zahtijevaju pravdu kada su suočeni s nepravdom na ljudskoj razini, ali ne prihvaćaju sliku Boga kao konačnog Suca koji dijeli pravdu osuđujući zlo i one koji ga čine. U Otkrivenju su opisane duše mučenika pod žrtvenikom koje vape: "Dokle ćeš, sveti i pravi Vrhovniče, odgađati

sud i osvetu naše krvi nad stanovnicima zemlje?” (Otkrivenje 6,10) Oni očekuju pravdu jer je Bog pravedan.

Treće, Bog stvara bića sa slobodnom voljom. Bog nije programirao svoja stvorenja da Ga ljube i slušaju. Upravo zato ona mogu donijeti loše odluke koje idu protiv Njegove svete volje i izazivaju loše posljedice. Ova prednost slobodne volje razvidna je u pojmu Saveza koji podrazumijeva sporazum između dviju strana. Razmišljajući o ovom aspektu Saveza, Jošua svjedoči Izraelu: “Ja i moj dom služiti ćemo Jahvi.” (Jošua 24,15)

Konačno, Bog je ljubav. Neke možda zbunjuje kako Božji gnjev može otkriti Njegovu ljubav, ali Bog jest ljubav (1. Ivanova 4,8). Svoju ljubav Izraelu izjavljuje suosjećajnim riječima: “Ljubavlju vječnom ljubim te, zato ti sačuvah milost.” (Jeremija 31,3) Ravnodušnost, a ne gnjev, suprotnost je ljubavi. Dakle, ravnodušnog Boga ljudi se mogu bojati, ali Mu nikada neće biti odani. On je sve samo ne ravnodušan. U ljudskom smislu roditelji ne vole kada se nešto loše događa njihovoj djeci i zato reagiraju na uzrok patnje njihove djece. Zašto bismo išta manje očekivali od Boga?

Naravno, savršeni Bog ne doživljava gnjev kao mi. U za nas tajanstvenom smislu, Njegov gnjev je savršen i svet. Takav misterij prisutan je na Isusovom križu, gdje su ljubav i gnjev, milost i sud, život i smrt snažno isprepleteni. Izlijevanje božanskog gnjeva istinsko je i konkretno. Ipak, za one koji se uzdaju u Krista ponizno odbacujući svako samopouzdanje i oholost u podnožju Njegovog križa, nema razloga za strah jer “savršena ljubav isključuje strah” (1. Ivanova 4,18). Štoviše, Isus je iskusio Božji gnjev umjesto nas.

TREĆI DIO: Primjena

Sveti rat danas

Razmislite o tome kako se vjerski diskurs koristio za opravdavanje i vođenje rata u prošlosti. U kršćanskom kontekstu križarski ratovi dobar su primjer. U ovim vojnim pohodima, koje je odobravalala Rimsk crkva, križari su vjerovali da vrše duhovno poslanje oslobađanja Svete Zemlje od islamskih osvajača.

Iako se većina nas slaže da se svaki narod ima pravo braniti od agresora, zašto se danas ne koristi vjerska retorika svetog rata? (U oblikovanju svojeg odgovora primijenite biblijski pojam duhovnog rata.)

Pobjeda ljubavi

U ratu između dobra i zla, na neočekivan i nesvakidašnji način pobjednik je Isus Krist. Razgovarajte sa svojim razredom o sljedećoj misli:

“Umjesto da se bori i ‘pobjeđuje’, Isus je odlučio ‘izgubiti’. Ili, bolje rečeno, odlučio se za poraz prema mjerilima kraljevstava ovoga svijeta, da bi pobijedio prema mjerilima Božjeg kraljevstva. On se nije uzdao u moć mača, već u moć radikalne, samopožrtvovne ljubavi. Zato je dopustio da bude razapet. Tri dana poslije Bog je potvrdio Njegovo povjerenje u moć požrtvovne ljubavi. On je izvršio Božju volju i svojom žrtvom pobijedio smrt i sile zla koje drže ovaj svijet u ropstvu (Kološanima 2,13-15).” (Gregory A. Boyd, *The Myth of a Christian Nation: How the Quest for Political Power Is Destroying the Church*, Grand Rapids, MI: Zondervan, 2006., str. 39)

Kako možete oponašati primjer požrtvovne ljubavi koju je pokazao Isus dok danas vodite duhovni rat?

Unutarnji neprijatelj

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jeremija 17,10.

Središte proučavanja: 1. Petrova 1,4; Jošua 7; Psalam 139,1-16; Ezra 10,11; Luka 12,15; Jošua 8,1-29.

Nakon odlučujuće pobjede nad Jerihonom, Izrael je doživio ponižavajući poraz od naizgled slabe vojske Aja. Dok Jošua traži objašnjenje od Boga, shvaća da je razlog poraza mnogo ozbiljniji nego što nije pitao Boga prije nego što su krenuli protiv Aja. Za neuspjeh se ne može okriviti samo nedostatak odgovarajuće vojne spremnosti ili strategije. Naprotiv, problem je u unutarnjem neprijatelju.

Ne, neprijatelj nije uhoda koji protivniku daje ključne obavještajne podatke. Počinitelj zla je Izraelac. Uzevši plijen iz Jerihona, Akan je prekršio pravila svetog rata. Poraz koji je uslijedio poslužio je kao vitalni podsjetnik Izraelcima, a posebno Jošui, o duhovnom aspektu ovih bitaka. Osim toga, upozorio je Izraelce da Bog neće trpjeti grijehe svojeg naroda, baš kao što nije trpio grijehe Kanaanaca, posebno s obzirom na količinu svjetlosti koju je Izrael imao.

Akanov prijestup dovoljno je besmislen sam po sebi, ali još više začuđuje tvrdoglava i uporna narav njegovog grijeha. Akanova lakomislena tvrdoglavost potiče Boga da se brzo i drastično pozabavi njegovom neposlušnošću. Ova tužna epizoda odmah na početku osvajanja, oslikava nerazumnu narav grijeha. Ovog nas tjedna izvještaj o Akanu poziva da se vratimo na užasnu sliku grijeha.

DRUGI DIO: Komentar

U Bibliji postoje različiti izrazi za grijeh i njegovo opisivanje. Najčešće riječi za grijeh u Starom zavjetu jesu *hatah* i obično se prevodi kao “grijeh”, *avon* (tradicionalno prevedena kao “nepravda”) i *peša* (obično se prevodi kao “prijestup”). Upotreba ovih riječi u Starom zavjetu pokazuje da se značenje grijeha kreće od namjernog ili nenamjernog odstupanja od mjerila, kao u slučaju kršenja Božjeg zakona, nedostizanja ili neuspjeha u dostizanju cilja, do svjesne i otvorene pobune protiv Boga. U ovoj posljednjoj kategoriji grijesi su neoprostivi. U Brojevima 15,30

ovi su grijesi opisani na sljedeći način: “Ali onaj koji nešto učini naumice, bio on domorodac ili stranac, taj na Jahvu huli. Takav neka se istrijebi između svoga naroda.”

Slika osobe koja nešto radi “nasilno, bahato, bezobzirno” (doslovno prevođenje hebrejskog izraza “*bejad ramah*”) pokazuje otvoreni i svjesni čin neposlušnosti Gospodinu.

Za ovaj grijeh nema žrtvenog lijeka jer nema pokajanja. Nema zamjene za grešnika koji ne prepoznaje nikakvu potrebu za pokajanjem. U Jošui 7 Akan postupa bezobzirno i budući da ne osjeća kajanje za svoj grijeh, za njega se ne može učiniti ništa. Svaka ponuda milosti tijekom cijelog procesa pokazuje koliko njegovo srce postaje sve tvrđe.

Apsurd Akanovog tvrdoglavog stava usprkos razdvajanju Jordana na dva dijela i čudesnom rušenju neosvojivih jerihonskih zidina, poziva čitatelja da razmisli o naravi grijeha. George Knight ističe razliku između “GRIJEHA” i “grijeha”. Dok je prvi izvor, drugi je tok; prvi je bolest, drugi je simptom. Vrlo često se ljudi bave samo ovim posljednjim, onim što se vidi u njihovom ponašanju, ne shvaćajući da je ponašanje samo odraz onoga što se događa u srcu (vidi George Knight, *Sin and Salvation: God's Work for and in Us*, Hagerstown, MD: Review and Herald, 2009., str. 28—51). U Isusovim raspravama sa židovskim vjerskim vođama, ovaj pojam grijeha kao bolesti objašnjava Njegov naglasak na “srcu”, za razliku od izvanjskog čina odanosti i poslušnosti. Bez sumnje, u suočavanju s bilo kojom bolešću potrebno je pozabaviti se simptomima, ali se liječenje ne može zaustaviti na tome.

U ovom kontekstu GRIJEH, napisan velikim slovima, osnovno je stanje svih grešnika pa ih, prema tomu, kao takve određuje njihov unutarnji stav. Takav način razmišljanja vidi se u Luciferovom pokušaju da zauzme Božje mjesto, a vidi se i u ljudskom nastojanju da bude poput Boga u Edenskom vrtu. Osnovni stav grešnika uzaludan je pokušaj da zauzme Stvoriteljevo mjesto. Herbert Douglass kaže: “Grijeh je stisnuta šaka stvorenog bića pred licem svojeg Stvoritelja; grijeh je stvorenje koje ne vjeruje Bogu odbacujući Ga kao Gospodara svojeg života.” (Herbert Douglass, *Why Jesus Waits*, Nampa, ID: Pacific Press, 2002., str. 18)

Zanimljivo je da se riječ “grijeh” ne pojavljuje u Postanku 2 i 3, ali izvještaj ukazuje na Evin pokušaj da zauzme Božje mjesto. U Postanku 1 svaki dan stvaranja završava Božjom ocjenom onoga što je upravo stvorio. Rečenica “I vidje Bog” (*rh*) da je ono što je načinio “dobro” (*tov*) pojavljuje se šest puta. Isti se redoslijed pojavljuje kada Eva vidi (*rh*) plod stabla i proglasi ga dobrim (*tov*). Ovakva upotreba riječi ukazuje na to da je prvobitni grijeh ljudski pokušaj da zauzme Božje mjesto u

izgovaranju i ocjenjivanju onoga što je dobro. Isti niz ponovno će se pojaviti u Postanku 6, kada Božji sinovi vide (*rh*) kćeri ljudske i smatraju ih "lijepim", što je ista hebrejska riječ za "dobro" (*tov*), koja se javlja u 1. i 3. poglavlju (usporedi Postanak 6,1.2). Još jednom čovječanstvo pokušava biti Bog, ali s katastrofalnim posljedicama.

Akanova otvorena pobuna protiv izričite Božje zapovijedi podsjeća na Luciferov pokušaj da zauzme Božje mjesto. U svojem sljepilu nisu mogli shvatiti glupost takvog čina. Na kraju su osuđeni ne zbog Božje nesposobnosti ili nespремnosti da im oprost, već zbog lude ustrajnosti u mišljenju da mogu biti kao Bog ili da su vlasnici svoje sudbine neovisno o izvoru života.

Iako bi neki mogli ukazati na težinu Akanove kazne kao dokaz kontrasta između Boga u Starom zavjetu i Boga kakvim ga je otkrio Isus u Novom zavjetu, izvještaj o Akanu nalazi paralelu u Djelima 5, gdje Luka pripovijeda kako je Bog kaznio grijeh Ananije i Safire.

Postoji nekoliko sličnosti između ovih dvaju događaja. Prvo, obje su radnje opisane istim glagolskim korijenom. U Septuaginti, najstarijem grčkom prijevodu Staroga zavjeta, Akan prisvaja (*nosfizomai*) stvari koje su posvećene Jahvi. Isti glagol opisuje kako Ananija i Safira čuvaju (*nosfizo*) za sebe ono što su javno posvetili Gospodinu. Drugo, u oba slučaja uzimaju od stvari koje su posvećene Bogu. Kad su Ananija i Safira posvetili sav prihod od prodaje zemlje Bogu, sav prihod je pripadao Bogu. Zato su njihovi grijesi, kao i Akanovi, uključivali laž i krađu. Treće, oba događaja zbila su se u ključnom trenutku za Božji narod: na početku osvajanja i na početku osnivanja Crkve.

Možda je zbog tog razloga njihov prekršaj naišao na brzu kaznu. Pišući o presudi protiv Ananije i Safire, Ellen G. White kaže:

"Beskonačna je Mudrost vidjela da je ovaj jasni izraz Božje srdžbe bio potreban da sačuva mladu Crkvu od razočaranja. Broj vjernika naglo je rastao. Crkva bi se našla u opasnosti da su naglim povećanjem obraćenika u nju došli muškarci i žene koji bi, tvrdeći da služe Bogu, obožavali boga novca." (*Djela apostolska*, str. 46; u izvorniku 73) Isto bi se moglo reći i za Akanovu kaznu.

Pogrešna je ideja da postoje dva različita mjerila u pogledu Božjeg postupanja s grijehom, jedno koje se primjenjivalo u Starom, a drugo u Novom zavjetu. Naime, "Sotona vara mnoge s naizgled vjerodostojnom teorijom da je Božja ljubav prema njegovom narodu tako velika da će im On oprostiti grijehe. On tvrdi da premda Božje prijetnje imaju određenu svrhu u Njegovoj moralnoj vladavini, one se nikada neće doslovno ispuniti. Ali Bog u svom postupanju prema svojim stvorenjima održava načela pravednosti tako što otkriva istinsku narav grijeha, pokazujući da

su njegove posljedice bijeda i smrt.” (Ellen G. White, *Patrijarsi i proroci*, str. 436; u izvorniku 522)

Izvještaj o Akanu služi kao upozorenje o mračnoj naravi grijeha, ali također pokazuje Božju milost. Stoljećima poslije Bog obećava preko proroka Hošee da će pretvoriti Dolinu akorsku (nevolje), mjesto gdje su Akan i njegova obitelj živi pokopani, u vrata nade (Hošea 2,17). Doista, On je Bog preokreta.

TREĆI DIO: Primjena

Grijev i spasenje

U svojoj ranije spomenutoj knjizi, George Knight tvrdi da su grijeh i spasenje definirani istom riječju: ljubav. Prema njegovom mišljenju, grijeh je usmjeravanje ljubavi na pogrešan predmet, konkretno, na sebe. Nasuprot tomu, spasenje je također ljubav, ali ta je ljubav usmjerena na Boga.

1. Slažete li se s ovom tvrdnjom? Objasnite.

2. Ako se slažete, navedite praktičan primjer kako se ovaj koncept primjenjuje u stvarnom životu.

Težina grijeha

“Lakomisleni mladić pitao je propovjednika: ‘Kažete da izgubljeni ljudi nose teret grijeha. Ja ne osjećam ništa. Koliko je grijeh težak? Da li deset kilograma? Osamdeset kilograma?’ Propovjednik je odgovorio protupitanjem: ‘Kada biste stavili uteg od četiri stotine kilograma na leš, bi li on išta osjetio?’ Mladić je odgovorio: ‘Ne bi osjećao ništa jer je mrtav.’ Propovjednik je zaključio: ‘Duhovno je mrtav onaj tko ne osjeća nikakav teret grijeha ili je ravnodušan prema njemu i lakomislen u pogledu njegovog postojanja.’ Mladić više nije rekao ništa.” (Michael P. Green, *1500 Illustrations for Biblical Preaching*, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 334,335)

1. Kako nam navika, kao što je predložila Ellen G. White, da provodimo “svakog dana jedan sat u razmišljanju o Kristovom životu ... posebno o onim prizorima vezanima za kraj Njegovog života”, pomaže da shvatimo pravu narav grijeha? (Vidi *Isusov život*, str. 54; u izvorniku 83)

2. Na koji način Sotona danas pokušava navesti ljude da olako gledaju na grijeh? Kako možemo izbjeći ovu zamku?

Krajnja odanost: Bogoslužje na ratnom području

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Matej 6,33.

Središte proučavanja: Jošua 5,1-7; Izlazak 12,6; 1. Korinćanima 5,7; Jošua 8,30-35; Ponovljeni zakon 8,11.14; Hebrejima 9,11.12.

Nakon četrdeset godina lutanja pustinjom, Izrael je konačno stupio u Obećanu Zemlju. Ovo je bio uzbudljivo razdoblje dok su prelazili preko Jordana i vidjeli kako se obećanje ostvaruje. Međutim, od tog su trenutka bili na neprijateljskom teritoriju, a pred njima su bili golemi izazovi u ovoj ratnoj zoni — daleko iznad njihovih sposobnosti da ih svladaju. Došlo je, dakle, vrijeme za pripremu. Umjesto da se usredotoče na oružje, strategiju i ljudstvo, morali su pripremiti svoja srca obredima koji će izoštriti njihovo duhovno razumijevanje i utjecati na njihovu odanost Gospodinu. Kako je osvajanje napredovalo, ove svečanosti obnove Saveza ponavljale su se kao stalni podsjetnik na njihovu potrebu za duhovnom pripremljenošću.

Ovog tjedna razmatramo važne događaje tijekom osvajanja, kada je Jošua poveo Izraelce da se ponovno predaju Gospodinu. Ove su svečanosti služile kao snažno sredstvo za prenošenje predaja i vrijednosti, stvaranje značenja i izražavanje emocija. U biblijskom obredu drugi ključni element je proročki, koji ukazuje na Krista i stvarnost koju je On donio. U nastavku ulazimo dublje u obrede obrezivanja i Pashe, koje je Izrael izvršio odmah nakon prelaska preko Jordana, kao i podizanje žrtvenika u kontekstu obnove Saveza u Knjizi o Jošui. Dok razmatramo ove obrede, možemo razmišljati o njihovom značenju u prošlosti i njihovoj važnosti za sve one koji žive na granici ulaska u nebeski Kanaan.

DRUGI DIO: Komentar

Snaga obreda

Obredi igraju značajnu ulogu u obilježavanju važnih životnih događaja, čak i danas. Oni su prisutni tijekom cijelog života osobe obuhvaćajući obitelj, školu, posao i vjerski kontekst. Nije slučajno što je Bog

upotrijebio moć obreda da čovječanstvu prenese bitne sadržaje svojeg plana. Ovi starozavjetni obredi, koji su često uključivali krv, znoj i suze, urezali su vječne istine u umove ljudi o Božjem karakteru, ljudskoj prolaznosti i premošćivanju provalije između Boga i ljudi izazvane grijehom.

Obrezivanje

U kontekstu Knjige o Jošui, obrezivanje služi kao podsjetnik Izraelu na njegov pravi identitet unutar zajednice Saveza. Uklanjanje prepucija na fizički je način ukazivalo na uklanjanje starog položaja Izraelaca kao faraonovih robova ("sramota Egipta"). Sada imaju mogućnost služiti Jahvi koji ih poziva na potpunu posvećenost. Obrezivanje muškaraca, koje uključuje kirurško uklanjanje prepucija, prakticira se od najmanje trećeg tisućljeća u raznim društvima. U ovim društvima obred je označavao važnu promjenu kao što je ulazak u odraslu dob ili brak, ali sam po sebi nije imao vjersko značenje. Međutim, u Božjem Savezu s Abrahamom obrezanje je označeno kao znak posvećenosti i pripadnosti. Čak su se i oni koji nisu bili Izraelci mogli podvrgnuti obrezivanju da bi označili svoj novi položaj kao dio Abrahamovog potomstva (Postanak 34,15-24; Izlazak 12,48).

Iz perspektive Novog zavjeta obrezanje je znak odvajanja, povezan s hebrejskim identitetom koji više nije obvezujuć za kršćane u novoj stvarnosti koju je donio Isus (Galaćanima 6,15; Kološanima 2,11-13; Djela 15). Međutim, Pavlov poziv na obrezanje srca nije kršćanska novina. Već u prvobitnom kontekstu tjelesni znak obrezivanja trebao je biti samo vanjski pokazatelj unutarnjeg stanja (Ponovljeni zakon 30,6). Ovo gledište ponavljaju i proroci kao što je Jeremija, koji je pozivao stanovnike Jeruzalema: "Obrežite se Jahvi, skinite obrezak sa srca svojega." (Jeremija 4,4; usporedi Jeremija 9,25.26) Dakle, Stari zavjet je već poznao metaforičku i etičku dimenziju obreda. Kada se odvoji od ispravnog stava, tjelesno je "obrezanje ništa" (1. Korinćanima 7,19), što je potvrđeno i u Starom zavjetu.

Adventisti sedmoga dana, kao i drugi kršćani u današnje vrijeme, "krštenje shvaćaju kao simbol sudjelovanja u Kristovoj smrti, pokopu i uskrsnuću i kao simbol pripadnosti narodu novoga Saveza koji zamjenjuje *tjelesno obrezanje* (Kološanima 2,11-12)." (John C. Peckham, *God With Us: An Introduction to Adventist Theology* (Berrien Springs, MI: Andrews University Press; Biblical Research Institute, 2023., str. 595,596) Međutim, mogao bi se dovesti u pitanje razlog promjene. Običaj obrezivanja bio je usko povezan s dolaskom obećanog Mesije koji će se pojaviti iz Abrahamove loze. Znak na Abrahamovom spolnom organu trebao je

podsjecati njega i njegove potomke da Božje djelo ne ovisi o njihovoj muškosti. Kada je došao Isus — ženin i Abrahamov potomak — tjelesni znak je zastario i zamijenjen je krštenjem. Iako postoje razlike između značenja ovih dvaju obreda, simbolički elementi obrezivanja i danas su značajni za Božji narod.

Pasha

Obred Pashe uspostavljen je u noći kada su Izraelci napustili Egipat. Krvlju janjeta, zaklanog prije zalaska sunca, bili su obilježeni do vratnici Izraelaca da bi se spriječila smrt prvorodenaca (Izlazak 12,12-13). Dakle, Pasha je bila nerazdvojno povezana s povijesnim oslobođenjem Izraelaca od ropstva. Bila je povezana i sa zemljoradničkom proslavom kojom se obilježavao početak žetve, kada su ljudi donosili prve plodove Gospodinu (Izlazak 34,18-27). Pasha nije bila samo proslava običnog života, već proslava novog života u izobilju i slobodi s Gospodinom. U središtu obreda bilo je žrtvovanje janjeta.

Ova žrtva je bila simbolična na dva načina. Prvo, simbolizirala je izbjavljenje prvorodenaca. Janje je bilo zaklano umjesto izraelskog prvorodenca kao zamjena. Drugo, čitav obred trebao je podsjećati na izlazak, vrijeme kada su bili oslobođeni iz ropstva. Svaki detalj u obredu ukazivao je na žurbu uoči polaska: meso se peklo a ne kuhalo, umjesto povrća jelo se začinsko bilje (Izlazak 12,8-10), Izraelci su na sebi imali odjeću u kojoj su mogli svakog trenutka krenuti, a obrok se jeo na brzinu (Izlazak 12,11). Stoga je za prvobitne sudionike prva Pasha bila izjava vjere u čudesno izbjavljenje koje je Bog trebao izvršiti te noći.

Isus je ustanovio Gospodnju večeru na svojoj posljednjoj Pashi na Zemlji. Gospodnja večera zamijenila je Pashu nakon Njegove smrti. Stoga obred Gospodnje večere ima dvostruku, vremensku dimenziju. Iako skreće našu pozornost na ono što je Bog učinio za nas u prošlosti, ukazuje i na ono što će učiniti u budućnosti. U Jošui 5 Božji narod je bio u istom vremenskom trenutku, između prošlosti i budućnosti, između oslobođenja i počinka.

Žrtvenici

Žrtvenik je ključni dio obrednog sustava u Starom zavjetu i igrao je značajnu ulogu u bogoslužnom životu u patrijarhalno doba. Iako se prvi spomen žrtvenika javlja tek u Postanku 8,20, prva žrtva osiguravala je kožu za Adama i Evu (Postanak 3,21). Kao i obrezanje, žrtvovanje nije ograničeno na Izrael. Bilo je uobičajeno u starim svjetskim religijama. Međutim, u Izraelu žrtvovanje nije imalo za cilj nahraniti, zadovoljiti ili umiriti gnjevnog boga, nego se vidi kao Božja milosrdna odredba čovje-

čanstvu kao otkupljenje za grijeh i povratak stvaranja svojem Stvoritelju. Osim čina žrtvovanja životinja, žrtvenici su igrali važnu ulogu u vjerskom iskustvu Božjeg naroda u prošlosti. Kao bogoslužni čin, podizani su žrtvenici za obilježavanje novih početaka (Postanak 8,20) i mjesta hodočašća (Postanak 12,7; 13,18). Korišteni su i za posredničku molitvu (Job 1,5) i zahvalnost (Psalam 26,6.7). Osim toga, žrtvenici su mogli biti i spomenici Božjih milosrdnih djela. U Knjizi o Jošui, čak i žrtvenik bez žrtve postaje spomenik vjerskog identiteta plemena iza Jordana (Jošua 22,26-28). U Jošui 8, žrtvenik sagrađen na gori Ebalu potvrđuje Savez obnavljajući posvećenost ljudi Gospodinu. Svi ovi aspekti koji se nalaze u patrijarhalnom kultu oko žrtvenika bili su ugrađeni u hramsku službu, kamo su se Izraelci dolazili pokloniti, pomoliti, zavjetovati, sjećati Božjih milosrdnih djela, ispovijedati svoje grijeha i tražiti oprost putem prinesenih žrtava, koje su bile centralizirane u Svetišću.

Golgota je krajnji žrtvenik na kojem je jednom zauvijek prineseno Janje Božje (Hebrejima 10,10). Kao i u obrednom sustavu, Njegova žrtva je ključna točka koja dovodi do ispunjenja plana spasenja. Sada je On ta krv novog Saveza pred Bogom, posredujući u ime pokajanog grešnika (Hebrejima 7,25). Po uzoru na Krista pozvani smo da prinesemo sebe na žrtvu živu, svetu, ugodnu Bogu (Rimljanima 12,1). U Kristu žrtvenik smrti postaje vrata u život.

TREĆI DIO: Primjena

Crkveni obredi danas

Obredi su i dalje sastavni dio crkvene zajednice adventista sedmoga dana. Evo kratke liste najznačajnijih obreda koji se održavaju u mjesnoj crkvi. Razmislite o tome kako je svaka od ovih praksi osobno utjecala na vaše duhovno putovanje.

1. Posvećenje djeteta

.....

2. Krštenje

.....

3. Gospodnja večera

.....

4. Vjenčanje

.....

5. Pogreb

.....

Između “već” i “ne još”

Vjerska iskustva koja stoje iza obreda proučavanih ovoga tjedna ukazuju na napetost koja se obično naziva “već” i “ne još”, koja se u Knjizi o Jošui očituje u stanci između oslobođenja i odmora. Spasenje Izraelaca bilo je trenutačna i neporeciva stvarnost, ali oni su još uvijek očekivali njegov konačni završetak, vrijeme kada će konačno moći uživati u Božjem počinu. U Novom zavjetu prisutna je ova napetost između Božjeg kraljevstva kao sadašnje i buduće stvarnosti. Prema mišljenju Ellen G. White, “Božje kraljevstvo (kraljevstvo milosti) je već uspostavljeno. Ipak, ostaje eshatološko ostvarenje kraljevstva (kraljevstvo slave) koje neće biti uspostavljeno do drugog Kristovog dolaska.” (*Veliki sukob*, str. 274; Kwabena Donkor, “Kingdom of God”, *The Ellen G. White Encyclopedia*, Hagerstown, MD: Review and Herald Publishing Association, 2013., str. 919)

1. Kako ste na svojem duhovnom putovanju s Bogom doživjeli napetost između onoga što jest i onoga što još nije došlo?

2. Kako vam činjenica da su starozavjetni vjernici već živjeli s ovom napetošću, može pomoći da shvatite svoje kršćansko iskustvo kao neprekidno hodočašće?

Divovi vjere: Jošua i Kaleb

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Hebrejima 13,7.

Središte proučavanja: Brojevi 13,30-32; Jošua 14,6-14; Luka 18,1-5; Jošua 19,49-51; 2. Korinćanima 3,18; Rimljanima 12,1.2.

Jošua i Kaleb imali su prilično buran život. Prve godine života proveli su kao robovi u Egiptu. Na početku punoljetnosti bili su svjedoci silnih Božjih djela pri izlasku iz zemlje njihovog ropstva i ropstva njihovog naroda. U srednjim godinama lutali su po divljini s naraštajem osuđenim na propast, koji ih je pokušao ubiti kada su njih dvojica ustala protiv njihove malovjernosti. Konačno, u svojim starijim godinama prešli su preko Jordana da bi ušli Obećanu Zemlju. Njihovi životi obuhvaćali su događaje koji su ispričani u cijelom Petoknjižju osim Postanka. Ova iskustva i događaji oblikovali su karakter ovih iznimnih Božjih ljudi. Prošli su kroz ropstvo i slobodu, razočaranje i nadu, odgađanje i ispunjenje.

Ovog tjedna imamo priliku razmišljati o duhovnom uspjehu Jošue i Kaleba. Dva odlučujuća trenutka pokazuju njihovu vjeru i odanost. Prvi se nalazi u povratku dvanaestorice uhoda, kada Jošua i Kaleb pokušavaju ohrabriti prvi naraštaj da krene naprijed i osvoji zemlju usprkos prijetnjama koje su predstavljali Kanaanci (Brojevi 13,30-33; 14,5-10). Četrdeset godina poslije, u drugom događaju, Jošua i Kaleb biraju zemlju za baštinu. Neobičan sadržaj njihovog izbora (Jošua 14,6-15) pokazuje zašto su oni u biblijskom izvještaju označeni kao primjer vjere, hrabrosti, posvećenosti i ustrajnosti. Njihovo naslijeđe ostaje i danas i nadahnjuje sadašnji naraštaj da se uzda u Boga u najizazovnijim okolnostima.

DRUGI DIO: Komentar

Pogled vjere (Brojevi 13,25—14,10)

U Brojevima 13,25—14,10 svih dvanaest uhoda složilo se oko jasnih činjenica u svojem izvještaju. Zemlja je bila vrlo plodna. Voće koje su donijeli bilo je dokaz da u toj zemlji “teče mlijeko i med”, kako se govorilo na starom Bliskom istoku, čime se opisuje izobilje hrane (vidi

Brojevi 13,28). Ova formulacija nije slučajna, jer se isti izraz pojavljuje u Božjem govoru Mojsiju i narodu kada govori o Kanaanu (Izlazak 3,8; Levitski zakonik 20,24). Zemlja je bila izvanredna. Bog je bio u pravu. Svi su se složili i oko vojne sposobnosti Kanaanaca koji su bili vrlo snažni i živjeli su u velikim utvrđenim gradovima (Brojevi 13,29). Do ovog trenutka Jošua i Kaleb su šutjeli jer nisu mogli zaniijekati ono što su svi vidjeli.

Neslaganja su počela kada je na red došlo tumačenje ovih činjenica. Većina je zaključila: "Ne možemo ići na onaj narod, jer je jači od nas. ... Zemlja kroz koju smo prošli da je izvidimo zemlja je što proždire svoje stanovništvo. ... Činilo nam se da smo prema njima kao skakavci." (Brojevi 13,31-34) U pesimističnoj ocjeni desetorica uhoda iskrivila su činjenice tvrdeći da zemlja "proždire svoje stanovništvo". Time su proturječili sebi i činjenici da je zemlja "ispljuvala narod" (Levitski zakonik 18,27-29), a ne da ih proždire. Tumačenje manjine (Kaleb i Jošua) bilo je potpuno drugačije.

Ellen G. White slikovito opisuje učinak izvještaja desetorice uhoda: "Njihova nevjera bacila je tamnu sjenu na zajednicu, a moćna Božja sila, koja je tako često djelovala u korist izabranog naroda, bila je zaboravljena. Narod nije čekao da razmisli, nisu mislili da će im Onaj koji ih je dosad vodio sigurno dati zemlju, nisu se prisjetili kako ih je Bog prekrasno oslobodio iz ropstva, otvarajući put kroz more i uništavajući faraonovu vojsku koja ih je gonila. Ostavili su Boga po strani kao da isključivo ovise o vlastitoj snazi." (*Patrijarsi i proroci*, str. 320; u izvorniku 388)

Za razliku od straha i nevjerovanja desetorice uhoda, Kaleb je govorio: "Krenimo ne oklijevajući i zauzmimo je, jer je možemo nadvladati!" (Brojevi 13,30) U skladu s ovim pozitivnim poticajem, Jošua je u zaprepaštenju razderao svoju odjeću, ponovno potvrdio da nemaju razloga za strah ako je Jahve na njihovoj strani (Brojevi 14,7-9). U izravnoj suprotnosti s nevjerojatnim izvještajem o zemlji, Jošua je tvrdio da će njezini stanovnici biti hrana za Izrael, a ne obrnuto (Brojevi 14,9).

Pravi izbori

Ako se život sastoji od izbora, izbori također otkrivaju karakter i određuju našu budućnost i naslijeđe. Na kraju života Jošua i Kaleb donijeli su neobične odluke u vezi s mjestom gdje će se nastaniti. Ovi izbori pokazuju da vrijeme nije promijenilo njihovu potpunu posvećenost.

Hebron

Kaleb je tražio od Jošue dopuštenje da baštini hebronsko gorje (Jošua 14,12a). Ali zašto Hebron? Istina, mjesto je imalo povijesno zna-

čenje. Ono je bilo poznato i kao Kirjat Arba i bilo je jedno od najstarijih naseljenih područja koja se spominju u Bibliji (Postanak 23,1.2). Osim toga, tu je boravio i sam Abraham i pokopan je s Izakom u okolici (Postanak 25,9.10; 35,27-29). Međutim, to nije bio razlog Kalebovog izbora. Budući da je Kaleb sada imao osamdeset pet godina, mogao je tražiti mjesto s lakim pristupom. Ali ni pristup nije bio razlog, jer je ipak tražio gorje. Ništa ne navodi čitatelja da pomisli da je hebronsko gorje bilo dobar izbor za mirovinu, s obradivim poljima, odličnom prometnom povezanošću i sigurnošću.

Sam Kaleb izrijeком je naveo razlog svojeg izbora: "Sam si čuo onoga dana. Ondje su Anakovci, a i gradovi su im veliki i tvrdi." (Jošua 14,12) Želio je utočište divova! Poznati Anakovac bio je Golijat iz Gata, jedinog mjesta u zemlji gdje su ti ljudi još uvijek živjeli (Jošua 11,22). Golijat je bio visok 2,9 metra. Kaleb je želio osvojiti jedno od najizazovnijih mjesta u zemlji. Ali zašto bi Kaleb s osamdeset pet godina želio osvojiti takvo mjesto? Svih tih godina, još od Kadeš Barnee, nije izbrisao svoju vjeru ili način razmišljanja na koji se činjenice sagledavaju iz perspektive vjere. Vjerojatno je njegov zahtjev imao tri cilja: potaknuti vjeru ovog novog naraštaja, dokazati da je njegov naraštaj pogriješio i uzvisiti Božje ime. Starac koji se uzdao u Božju moć mogao je pobijediti ono što je užasnulo čitav narod.

Jošuina baština

Ni Jošuin izbor nije bio vođen osobnom dobiti. Jošua i Kaleb uzori su pravih vođa: služiti drugima, a ne sebi. Dok se o Kalebu govori malo, Jošuin put — od Mojsijevog pomoćnika (Jošua 1,1) do toga da postane Jahvin sluga (Jošua 24,29) — dobro je osvijetljen. Međutim, kako je Jošua postao vođa?

U početku je Jošua učio u sjeni velikog vođe. Kad god se Jošua pojavljuje u Petoknjižju, bio je pod Mojsijevom upravom. Na primjer, u Izlasku 17,8-13, Jošuina pobjeda na bojnopolju ovisila je o Mojsiju koji je visoko držao štap. U Izlasku 32,17.18, Jošua je viđen kako prati Mojsija na vrh gore. Kao jasan znak vlasti nad Jošui, Mojsije je promijenio njegovo ime (Brojevi 13,16).

Još kao vrlo mlad (*naar*), Jošua je izabran za Mojsijevog pomoćnika (Izlazak 33,11) i tijekom cijelog svojeg života bio je usko vezan za njega. Drugo, usprkos početnom nedostatku iskustva, izabran je od Boga jer je bio posvećen (Brojevi 27,18). Prema tomu, njegov život nije bio vođen nikakvom zemaljskom ambicijom za samoveličanjem ili osobnim zadovoljstvom. Gledajući stvari iz duhovne perspektive, Jošua je živio za Božju slavu dajući prednost onomu što je istinski važno. Konačno, Jošua

je učio na vlastitim pogreškama. Nakon Mojsijeve smrti Jošua je i dalje bio vođa koji je učio. Ovo se jasno vidi u epizodi s Ajem (Jošua 7) i u događaju s Gibeoncima (Jošua 9). Kao vođa bio je na doživotnom putovanju učenja, rasta i promjena.

Život ove dvojice duhovnih velikana, Jošue i Kaleba, pruža nam najmanje pet vrijednih pouka. Prvo, životne okolnosti nisu toliko važne koliko činjenica kako ih vi doživljavate. U palom svijetu okolnosti su često okrutne, ali božansko otkrivenje daje prave naočale da ih vidimo u njihovoj stvarnoj i privremenoj perspektivi. Drugo, vjera ne zanemaruje činjenice, ona jednostavno nudi drugačiji kut razumijevanja. Treće, umjesto da se žalimo, pozvani smo da se pouzdamo i pokoravamo Božjim planovima, koji su uvijek bolji od naših. Četvrto, blagoslovi dolaze onima koji u potpunosti ostaju u Gospodinu. U duhovnom svijetu vjera mnogih slabi kako vrijeme prolazi, jer gube "prvu ljubav" (Otkrivenje 2,4). Međutim, takav gubitak ljubavi i vjere nisu pokazali Jošua i Kaleb, koji su tijekom svojeg života zadržali vjeru i potpunu posvećenost Božjem planu. Konačno, život u svim njegovim oblicima treba biti usklađen s Božjim planovima, a ne motiviran pohlepnom i sebičnim ambicijama. Život Jošue i Kaleba primjer je Pavlovih riječi u 1. Korinćanima 10,31: "Prema tome, bilo da jedete, bilo da pijete, bilo da što drugo činite, sve činite na slavu Božju!"

TREĆI DIO: Primjena

Koja je vaša perspektiva?

Kada ljudi iz zrakoplova ili s visoke planine vide grad odozgo, zgrade im izgledaju sitne. Međutim, kada hodaju kroz isti grad, shvate koliko su oni sami mali u odnosu na ove građevine. Što se promijenilo? Samo perspektiva, točka s koje su promatrali stvari.

Kada se suočimo sa životnim izazovima, možemo ih promatrati iz perspektive sumnje ili vjere. Netko je jednom rekao: "Sumnja vidi prepreke. Vjera vidi put! Sumnja vidi najmračniju noć, vjera vidi dan! Sumnja se plaši učiniti korak. Vjera se uzdiže visoko! Sumnja se pita: 'Tko može vjerovati?' Vjera odgovara: 'Ja!'" (Paul Lee Tan, *Encyclopedia of 7700 Illustrations*, Garland, TX: Bible Communications, 1996., str. 404)

Razmotrite sljedeće izvještaje i razmislite o ulozi sumnje i vjere:

1. Abraham sa stotinu godina vjeruje u Božje obećanje o brojnom potomstvu (Postanak 15,1-6; 17,1-7; 21,1-7).

2. Elizej se moli da se otvore oči njegovom sluzi i da tako vidi Božju vojsku oko sebe (2. o kraljevima 6,17).

3. Isus objašnjava svojim učenicima da će se preko slijepca otkriti Božja djela (Ivan 9,1-7).

4. Zatvorenik Pavao upućuje poziv kralju Agripi i njegovom sudu da postanu slični njemu (Djela 26,28.29).

5. Razmislite o bolnoj i izazovnoj stvarnosti u svojem životu. Kako vas promatranje ovih stvari iz perspektive vjere može ohrabriti i potaknuti da se suočite s njima?

Baštinici obećanja, zatočenici nade

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Zaharija 9,12.

Središte proučavanja: Postanak 3,17-24; Ponovljeni zakon 6,3; Jošua 13,1-7; Hebrejima 12,28; Levitski zakonik 25,1-5. 8-13; Ezekiel 37,14.25.

Od početka pa do kraja Sveto pismo naglašava povezanost između Božjeg naroda i zemlje. Zemlja je važna tema u proučavanju prvih događaja (protologija), kao i u proučavanju posljednjih događaja (eshatologija) u Bibliji. U pouci koju proučavamo ovoga tjedna, teološka dimenzija zemlje proučava se iz perspektive osvajanja. U središnjem dijelu Knjige o Jošui, nakon opisa početnog preuzimanja zemlje, Jošua se bavi podjelom zemlje između dvanaest plemena. Iako će nekim čitateljima geografski detalji biti dosadni, oni su ključni u prenošenju poruke ove knjige pokazujući kako Bog drži obećanje koje je dao izraelskim precima.

U ovom kontekstu zemlja je doslovni i fizički entitet, mjesto na kojem će Izrael moći napisati novo poglavlje svoje povijesti. Međutim, kako se izvještaj o osvajanju odvija, tipološki karakter zemlje postaje sve očigledniji. Nakon nekoliko stotina godina, i sam Izrael se suočava s izgnanstvom, a nada u povratak rasplamsava se tijekom babilonskog sužanjstva. Juda se vraća u zemlju, ali ne nalazi trajni odmor. Takav odmor može se naći samo u Mesijinim dostignućima. U Isusu sadašnja stvarnost duhovnog odmora ne poništava budući doslovni povratak kući, kada će Božji narod ponovno posjedovati zemlju. U Isusu trenutačna stvarnost duhovnog odmora ne nijeće budući doslovni povratak u zemlju. U međuvremenu, mi živimo kao izbjeglice prognani iz našeg pravog doma, putujući prema našoj stvarnoj zemlji koja je određena ne geografskim granicama, već Božjim prebivalištem među Njegovim narodom.

DRUGI DIO: Komentar

Teologija zemlje: Između stvaranja i novog stvaranja

Sljedeća tablica sažima biblijsku teologiju zemlje od Postanka do Otkrivenja:

Faza povijesti otkupa	Status kretanja	Odnos prema zemlji	Biblijski redci
Izvorni plan — Edenski vrt	Statičan, sjedilački	Posjedovanje	Postanak 1; 2
Sud	Nomadski (vani)	Izgnanstvo	Postanak 3—11
Obećanje	Nomadski (unutra)	Hodočašće	Postanak 12—5 Ponovljeni zakon 34
Obnova	Statičan, sjedilački	Posjedovanje (nepouzđano)	Jošua 1; 2; 2. o kraljevima 24
Sud	Nomadski (vani)	Izgnanstvo	2. o kraljevima 25; Jeremija; Ezekiel
Obećanje	Nomadski (unutra)	Hodočašće	Izaija 40—65; Hagaj; Zaharija
Obnova	Statičan, sjedilački	Posjedovanje (nepouzđano)	Ezra; Nehemija
Mesijanska obnova	Statičan Nomadski (unutra)	Posjedovanje (već sada) Hodočašće (još ne)	Novi zavjet
Izvorni plan — novi Edenski vrt	Statičan	Posjedovanje	Otkrivenje 21; 22

Prema prvobitnom Božjem planu, ljudski rod je trebao vladati zemljom (Postanak 1,28) i prebivati u mjestu vječnog zadovoljstva zvanom Edenski vrt (Postanak 2,8), gdje su Adam i Eva mogli uživati u izravnom druženju s Bogom (Postanak 3,8). U ovom statičnom stanju oni bi uživali u vječnom životu, koji bi bio uvjetovan njihovom odanošću Stvoritelju. Međutim, grijeh je poremetio ovaj prvobitni plan, što je dovelo do prvog preseljenja u ljudskoj povijesti. Pod osudom, Adam i Eva su izgnani napustivši vrt (Postanak 3,23.24). S teološke točke, premještanje s mjesta koje je Bog odredio bilo je posljedica neposlušnosti. U tom smislu članovi prve obitelji postali su i prvi duhovni izbjeglice živeći kao nomadi, čekajući povratka.

Prvi znak mogućeg povratka pojavio se u pozivu Abrahamu, kad mu je Bog zapovjedio: “Idi iz zemlje svoje ... u krajeve koje ću ti pokazati.” (Postanak 12,1) U povijesti spasenja važnost poziva upućenog Abrahamu može se ispravno ocijeniti samo kada se shvati da je on označio prelazak sa suda na obećanje. Iako je Abrahamova obitelj ostala nomadska nekoliko stoljeća, njegova poslušnost pokrenula je putovanje u Obećanu Zemlju. Na tom putovanju Abraham je doživljavao razdoblja izgnanstva, privremeno napuštajući zemlju i poslije se vraćajući (Postanak

12,10-20; 20,1-17). Tako su i njegovi potomci prolazili kroz cikluse odlaska i povratka, kao na primjer kada su postali izbjeglice u Egiptu, a poslije i robovi, sve dok se Bog nije umješao (Izlazak 6,5). Jackues Doukhan pravilno objedinjuje teološko značenje ovih nomadskih putovanja: "U ovim nomadskim putovanjima, obitelji obećanog potomka nikada ne stižu, nikada nisu zadovoljne uvijek žudeći za domom, dok Knjiga Postanka treperi otkucajima nade. Iako su okusili božanske blagoslove, znakove Božjeg vjernog ispunjenja svojeg obećanja, Adam, Noa i patrijarsi postojano su čekali konačnu božansku pobjedu nad zlom i smrću. Jer samo će to njih i nas, cijelo stvaranje, vratiti u Edenski vrt." (Doukhan, *Genesis, The SDA International Bible Commentary*, Nampa, ID: Pacific Press; Silver Spring, MD: *Review and Herald*, 2016., str. 37)

Četiristogodišnje hodočašće Abrahamove djece završeno je četrdesetogodišnjim putovanjem kroz pustinju, gdje je Mojsijev posljednji govor u Ponovljenom zakonu pripremio Izraelce da prijeđu s obećanja na obnovu, iz nomadskog u statično stanje. Teološki, Jošua je vodio Izrael natrag u Božju zemlju. Ovaj povratak ne znači da je Kanaan stvarno mjesto gdje se nalazio Edenski vrt. Geografske granice ne određuju Božju zemlju, već Njegova prisutnost u njoj (Izlazak 25,8; 33,14).

Dakle, Knjiga o Jošui također označava važnu promjenu u povijesti spasenja, kada je Božji narod trebao pokoriti zemlju i uživati u poćinku. Nažalost, u roku od samo jednog naraštaja, Izrael je počeo živjeti u neposlušnosti, a njihova vlast nad zemljom oslabjela je (Jošua 2,10-13). Od Jošuinog vremena do razdoblja opisanog u 2. o kraljevima, Izrael većinu vremena pokušava zadržati vlast nad zemljom. Pred kraj ovog razdoblja, Bog je poslao proroke da upozore Njegov narod na predstojećí sud zbog kršenja Saveza, ali oni nisu poslušali (Jeremija 7,23-27). Pod osudom Izrael i Juda bili su prognani s mjesta koje im je Bog odredio (2. o kraljevima 17,7-40; 25,1-26). Tijekom izgnanstva ponovno su postali nomadski narod, napuštajući zemlju i odlazeći u smjeru suprotnom od Abrahama (Psalam 137).

Međutim, izgnanstvo nije trebalo trajati duže od sedamdeset godina (Jeremija 25,11.12). U proročkim knjigama obećanje o povratku bilo je usko povezano s nepromjenjivom porukom o sudu. Ovaj povratak odgovara novom stvaranju (Izaija 65,17) s edenskim prizvucima (Izaija 51,3; Ezekiel 36,35). Ezra i Nehemija ponovno su doveli Božji narod u Kanaan, uz obećanje da će Bog blagosloviti njihove napore u obnovi Jeruzalema. Iz Babilona, sada perzijske pokrajine, Božji narod je hodočastio u zemlju (Ezra 1, Nehemija 2). Usprkos snažnom protivljenju (Ezra 4), narod je na kraju obnovio Jeruzalem (Nehemija 11,12). Međutim, cijelo to vrijeme Ezra i Nehemija morali su se boriti protiv otpadništva koje je

mučilo narod (Ezra 10, Nehemija 13). Usprkos ranom preporodu i duhovnim obnovama, posjedovanje zemlje ponovno je postalo neizvjesno, a narod koji se vraćao suočio se s teškim vremenima pod stranim tlačenjem u međuzavjetnom razdoblju.

S dolaskom Mesije, svjetlo je ponovno zasjalo. Već prvi redak Novog zavjeta pokazuje da je Isus donio novi početak čovječanstvu (Matej 1,1). Isus je došao pobijediti tamo gdje je Adam bio poražen. Kristovo odbijanje đavolje ponude da Mu dâ sva zemaljska kraljevstva ne znači da Isus neće osvojiti ta kraljevstva, već jednostavno pokazuje da će ih zadobiti na Božji način (Matej 4,8-10). Kao novi Adam, On je postao vladar svih naroda, čija vlast neće proći (1. Korinćanima 15,22-26). Ova slika nepodijeljene zemlje karakteristična je za Božje kraljevstvo koje je uspostavio Isus. Ova ideja nije ni produhovljenje ni reinterpetacija starozavjetnog pojma zemlje. Ona je usklađena sa sveopćom naravi Saveza s Abrahamom koji je već očigledan u prvobitnom kontekstu (Postanak 12,3; 17,6.16). Novi zavjet samo precizira kada i kako će obećanja biti ispunjena.

Ostvarenje Božjeg kraljevstva u Isusu unosi napetost koja se ne zapaža uvijek u Starom zavjetu. Iako je Krist donio konačnu obnovu, Njegov narod je još uvijek bio na putovanju. U jednom smislu Njegov narod je već bio dio Njegovog kraljevstva jer nas Bog “s njim i uskrisi i s njim postavi na nebesima u Kristu Isusu” (Efežanima 2,6). Ipak, Njegovi učenici su još uvijek bili nomadi u svijetu kojem nisu pripadali (Ivan 17,11-19), čekajući ispunjenje obećanja.

Nomadsko iskustvo Božjeg naroda na putovanju prema određenom prebivalištu završava u novom Jeruzalemu, koje je jasno opisano ne samo kao povratak u obećanu zemlju po uzoru na izvještaj iz Izlaska, već i kao povratak u raj. Rijeka života teče sredinom grada i natapa stablo života koje je dostupno svim narodima. Kao i u Edenu, nema mjesta prokletstvu grijeha i smrti, a Bog ponovno prebiva sa svojim narodom (Otkrivenje 22,1-5). Ovdje se povijest otkupljenja vraća tamo gdje je počela. U središtu svega stoji križ na kojem je Mesija svojom krvlju osigurao povratnu kartu. Novi Adam vratit će svoju prognanu djecu kući. Kako će to biti veličanstven dan!

TREĆI DIO: Primjena

Zemlja i nada

U biblijskom kontekstu zemlja i nada usko su povezane. Ova veza vidi se u Zahariji 9,12, gdje Bog poziva “izgnanike pune nade” da se vrate. Ovi izgnanici čekali su ovaj poziv tijekom dugih godina izgnanstva i konačno je došlo vrijeme da se vrate u Jeruzalem.

1. Što vama osobno poručuje slika “izgnanika punih nade”?

2. Koje sličnosti nalazite između iskustva prognanika u Babilonu i vašeg duhovnog iskustva, posebno u kontekstu skorog drugog Kristovog dolaska?

Nada, ljubav i vjera

Augustin Hiponski rekao je: “Nema ljubavi bez nade, nema nade bez ljubavi, ni ljubavi ni nade bez vjere.” (Augustine of Hippo, *The Enchiridion: On Faith, Hope, and Love*, Washington, D.C.: Gateway, 1996., str. 9) Ova tri elementa također se pojavljuju zajedno u pjesmi koju su napisali Benjamin Gaither, Jeff Silvey i Kim Williams.

“Ja sam sužanj koji se nada, vezan svojom vjerom,
Vezan okovima za Tvoju ljubav, zaključan u milosti.
Slobodan sam da odem,
Ali nikada neću otići.
Ja sam divno, voljno,
slobodno sužanj koji se nada.”

(The Gaither Vocal Band, “Prisoner of Hope”, 2008.)

Na koji način vidite odnos između nade, ljubavi i vjere na svom duhovnom putu?

Živjeti kao izbjeglica

Prema Agenciji Ujedinjenih naroda za izbjeglice, širom svijeta ima oko četrdeset četiri milijuna izbjeglica. Većina njih morala je pobjeći iz svojih zemalja zbog nasilja, političke nestabilnosti i rata. U starozavjetnom zakonu iskustvo Izraelaca kao stranaca u Egiptu trebalo je utjecati na to njihovo ophođenje prema strancima među njima (Izlazak 23,9).

Kako bi vaše iskustvo kao duhovnog stranca trebalo utjecati na način na koji se danas ophodite prema izbjeglicama?

Pravi Jošua

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: 1. Korinćanima 10,11.

Središte proučavanja: 1. Korinćanima 10,1-13; Matej 2,15; Jošua 1,1-3; Djela 3,22-26; Hebrejima 3,7-4.11; 2. Korinćanima 10,3-5.

Tipologija je jedan od glavnih načina na koji novozavjetni pisci koriste Stari zavjet i ukorijenjena je u povijesti i teologiji. Starozavjetni protulikovi (pralikovi, tipovi) pretkazuju stvarnost koju će donijeti Isus. U tom smislu tipologija je oblik proročanstava prikazanih putem događaja, a ne riječi. Tipologija je također utemeljena na teologiji jer Bog vodi događaje, bira određene pojedince i uspostavlja ustanove koje proročki upućuju otkupiteljsku stvarnost koju je ostvario Isus. Poput proštva, tipologija ukazuje na Božju vladavinu u povijesti jednog naroda i cijelog čovječanstva.

Usprkos važnosti koju ima tipološko tumačenje Svetog pisma, mnogi kršćani nisu upoznati s tom temom. Proučavanje Knjige o Jošui pruža priliku da naučite više o biblijskoj tipologiji i kriterije za prepoznavanje protulikova u Starom zavjetu, njihovo ispunjenje u Novom zavjetu i praktičnu važnost tipologije za adventiste u današnje vrijeme.

Preko tipologije koja objašnjava Božje namjere i postupanje u cijelom Svetom pismu, ljudi mogu shvatiti Njegovu vlast nad poviješću i trajnu milost prema čovječanstvu, usprkos upornom grijehu Njegove djece. Povijest je podloga na kojoj Bog otkriva svoju ljubav prema čovječanstvu. Ovo otkrivenje odvija se kroz različite faze, zamršeno povezane s jedinstvenim odredbama vječnog Saveza između Boga i Njegovog stvaranja. Ovi izrazi čine okosnicu tipologije. Jošuin život kao protulika ističe Božju želju da spasi svoj narod kako bi uživao u Njegovoj prisutnosti i počnuo bez straha u Njegovoj nevjerovatnoj ljubavi.

DRUGI DIO: Komentar

Definicija

Nije pretjerano tvrditi da u “povijesnom smislu adventizam sedmog dana nije samo proročki pokret, već i tipološki”. Od početka adven-

tizma “tipologija je korištena za ocjenu, iskustvo i razumijevanje adventističkog identiteta, uloge i poruke u povijesti spasenja” (Erick Mendietta, “Typology and Adventist Eschatological Identity: Friend or Foe?” *Andrews University Seminary Student Journal*, br. 1. proljeće 2015.: str. 45,46). Postoje dvije vrste tipologije: vertikalna i horizontalna. Vertikalna tipologija oslikava odnos nebeskog i zemaljskog Svetišta. Najpoznatiji je i najproučavaniji način u okviru adventizma. Horizontalna tipologija uključuje odnos između Starog i Novog zavjeta i služi za prepoznavanje Isusa u spisima “Mojsija i svih proroka” (Luka 24,27). Horizontalna tipologija bit će u središtu pozornosti pouke za ovaj tjedan.

Tradicionalno razumijevanje tipologije može se sažeti sljedećim riječima: “proučavanje osoba, događaja ili ustanova (protulikovi, tipovi) koje je Bog podignuo da predoče njihova ispunjenja u posljednje vrijeme (likovi, antitipovi) u Kristu i u evandeoskoj stvarnosti koju je On donio”. (Richard M. Davidson, *In the Footsteps of Joshua*, Hagerstown, MD: Review and Herald, 1995., str. 26) Ovakva definicija nije proizvoljno nametnuta Svetom pismu, već proizlazi iz pregleda odlomaka u kojima se grčki izraz *tip*, protulik, javlja u Novom zavjetu (1. Korinćanima 10,1-13; Rimljanima 5,12-21; 1. Petrova 3,12-21), kao što je prikazano u utjecajnom djelu čiji je autor Richard M. Davidson (*Typology in Scripture: A Study of Hermeneutical Typos Structures*, Berrien Springs, MI: Andrews University Press, 1981.).

Jošua kao protulik

Prema Davidsonovoj definiciji, postoje četiri kriterija za identifikaciju protulikova i likova: povijesna utemeljenost, podudarnost, praslika i proširenje. Prvo, protulikovi su povijesne stvarnosti potvrđene i opisane u Starom zavjetu. Kada se novozavjetni pisac osvrće na Stari zavjet kako bi pronašao protulik, on traži događaje, osobe ili ustanove ukorijenjene u povijesti. Na primjer, u usporedbama nema tipološkog značenja (usporedi Jošua 9,7-15; 2. Samuelova 12,1-4). U tipologiji Bog djeluje u povijesti, stvarajući obrasce od proročkog značenja koje će poslije prepoznati Njegov narod i proroci. Iz novozavjetne perspektive, nema sumnje da je Jošua povijesni lik. U svojem posljednjem govoru Stjepan govori o ulozi Jošue kao izraelskog vođe tijekom osvajanja, u čije je vrijeme Šator sastanka donesen u Kanaan (vidi Djela 7,44.45). Jošua se također spominje u Hebrejima 4,7.8 kao onaj koji je donio privremeni počinak Izraelu.

Podudarnost je još jedan važan korak u prepoznavanju tipoloških odnosa između Starog i Novog zavjeta. Ove podudarnosti moraju biti povijesno utemeljene i potvrđene, a ne samo slučajne ili nestvarne. Osim podudarnosti spomenutih u odsjeku od srijede, Jošua i Isus dijele

isto ime, koje se razlikuje na hebrejskom i grčkom. Čini se da ovo nije slučajno iz dvaju razloga. Prije svega, ovo je prvi naziv u biblijskom kanonu s bogonosnim elementom, konkretno, riječcom koja se odnosi na Božje ime. Ime Jošua tvori se od hebrejskog glagola *jsh*, “spasiti”, i riječce *jo*, što je kratica od Jahve. Drugo, Jošua nije njegovo izvorno ime. Vjerojatno je Mojsije pod božanskim utjecajem promijenio ime Hošea (“spasenje”) u Jošua (“Jahve je spasenje”) (Brojevi 13,17).

Treći element koji treba uzeti u obzir jest prasluka. Bog proročki osmišljava protulikove koji bi mogli biti prepoznatljivi i prije njihovog ispunjenja, bar u osnovnim obrisima. Ovaj element potvrđuje zaključak da novozavjetni pisci ne izmišljaju svojevoljno veze između zavjeta. Proročki element starozavjetnog protulika već je upisan u biblijski tekst. Stoga je prvobitno slušateljstvo moglo shvatiti ovo značenje u tragovima koje su ostavili nadahnuti pisci. Kada je većina tragova pronađena, pošto su čitatelji uspoređivali jedno po jedno prethodno otkrivenje s novijim, sasvim je prirodno da su protulikovi postajali sve očigledniji kako je kanon rastao.

Ovdje treba ponovno naglasiti dvije važne točke. Prvo, samo su događaji povezani s Kristom mogli otkriti mesijansko značenje Starog zavjeta u punom opsegu. Drugo, u povijesti tumačenja neki su protulikovi prepoznati samo retrospektivno. Ipak, ove činjenice ne isključuju postojanje proročke važnosti u izvornom kontekstu i mogućnost da izvorno slušateljstvo prepozna to značenje. Prepoznavanje ovih tekstualnih naloga služi kao vodič u tumačenju, sprečavajući čitatelja da nametne tekstu nešto čega nema. Bez takvih uputnica tipologija lako prelazi u alegoriju. Alegorija je bila dominantna metoda biblijskog tumačenja u Srednjem vijeku. Za razliku od tipologije, alegorija nalazi duhovna značenja u Starom zavjetu koja su strana piščevoj namjeri i izvornom kontekstu.

Ovdje se može spomenuti dodatni tekstualni nalog, koji potvrđuje tipologiju Jošue u Starom zavjetu: jedinstvena veza Jošue s misijom Anđela Gospodnjeg, prethodećeg Krista u Petoknjižju. Davidson kaže da “opisi Jošuinog poslanja i poslanja Anđela Gospodnjeg sadrže brojne sličnosti, koristeći se potpuno istim hebrejskim riječima. I Jošua i Anđeo Gospodnji trebali su ‘prijeći ispred’, ‘ići ispred’ Izraelaca, ‘uvesti ih u zemlju’ i ‘predvoditi ih’” (usporedi Izlazak 23,23; Brojevi 27,17.21; Ponovljeni zakon 3,28; 31,3.23). Davidson također naglašava izravnu vezu između Jošue (svećenika nakon izlaska iz Egipta) i Mesije u Zahariji 6,12, pri čemu “prorok izjednačava ime Isusa s Mesijom: ‘I reci mu [Jošui, sinu Josadakovu]: Ovako govori Jahve nad Vojskama: Evo čovjeka komu je ime Izdanak; ispod njega će proklijati i on će sazdati Svetište Jahvino.’” (Davidson, *In the Footsteps of Joshua*, str. 29,30)

Posljednji kriterij za identifikaciju tipologije koji ovdje treba spomenuti jest proširenje. Pojam proširenja dobro je ilustriran metaforom “sjene”, koju upotrebljava pisac Poslanice Hebrejima kad objašnjava odnos između levitskog sustava prinošenja žrtava, uključujući blagdane i obrede koji su ukazivali na Isusa. Proširenje uključuje uzdizanje ili intenziviranje od protulika do lika: od pojedinačnog do sveopćeg, od privremenog do konačnog, od vremenskog do vječnog, i od ljudskog do božanskog.

Ovo proširenje jasno se vidi u tipologiji Jošue. Kao što je Jošua predvodio osvajanje Kanaana i osigurao privremeni počinak Izraelu, novi Jošua vodi nebesku vojsku u kozmičkoj borbi “protiv Vlasti, protiv Vrhovnika ovoga mračnog svijeta: protiv zlih duhova koji borave u nebeskim prostorima” (Efežanima 6,12). Njegova pobjeda je konačna i daje vječni počinak Božjem narodu.

Biblijska tipologija zadivljujuće je područje biblijskog istraživanja i ne bi trebalo biti ograničeno samo na teologe. U razgovoru na putu u Emaus, Isus je nježno prekorio dvojicu učenika što nisu tipološki čitali Sveto pismo:

“Nato im on reče: ‘O ljudi bez razumijevanja i spore pameti za vjerovanje svega što su proroci govorili! Zar nije trebalo da to Mesija pretrpi da uđe u svoju slavu?’ I poče od Mojsija te, slijedeći sve proroke, protumači im što se na njega odnosilo u svim Pismima.” (Luka 24,25-27) Adventisti sedmoga dana ne trebaju ponoviti istu pogrešku danas.

TREĆI DIO: Primjena

Božja dosljednost

Različiti protulikovi utemeljeni su u povijesnim događajima koji su bili vođeni božanskim djelovanjem, kao ishod Božjih obećanja. Oni pokazuju Božju vjernost u Njegovom odnosu prema čovječanstvu i Njegovu vrhovnu vlast nad poviješću. Tipologija nije samo metoda tumačenja Staroga zavjeta u odnosu na Isusa; to je i način tumačenja povijesti.

Kako vam Božja dosljednost i upravljanje poviješću mogu pomoći u suočavanju s neizvjesnostima ljudskog postojanja?

Tipologija danas

S jedne strane, proučavanje tipologije pomaže nam da razumijemo tko je Isus i što Bog radi preko Njega. Pokazuje kako pojedinci kao što su Mojsije, Aron i David upućuju na Mesiju kao Velikog svećenika, Proroka i Kralja. Slično tomu, institucionalni protulikovi, kao što su žrtve i blagdani poput Pashe, otkrivaju zamjensku narav Njegovog po-

slanja. Tipološki događaji također ukazuju na stvari koje će Isus učiniti u ime svojeg naroda. S druge strane, tipologija otkriva Božja očekivanja u vezi s Njegovom djecom.

Uzimajući u obzir ova dva aspekta tipologije, što sljedeći protulikovi otkrivaju o Isusu i kako možete koristiti njihove primjere da oblikujete svoj život u skladu s Božjom voljom?

1. Izak pokorno leži na žrtveniku (Postanak 22, usporedi Hebrejima 11,17-19)

.....
2. Josip kao osloboditelj svoje obitelji i susret s njegovom braćom (Postanak 44; 45)

.....
3. Mojsije kao izbavitelj i zagovornik Izraela (Izlazak 32,30-34)

.....
4. David kao izabrani kralj (mesija) i Šaul (1. Samuelova 24,26)

.....

Život u Obećanoj Zemlji

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Izreke 15,1.

Središte proučavanja: Jošua 22; Efežanima 6,7; Ivan 7,24; Brojevi 25; Izreke 15,1; 1. Petrova 3,8.9.

Ne postoji narod bez zakona i zemlje. Tako je i s biblijskim Izraelom koji prima Božji zakon (Izlazak) i dobiva zemlju (Jošua). Međutim, kao kraljevstvu svećenika, njima je bio potreban snažan identitet, ukorijenjen u njihovom pozivu da kao izabrani narod budu Božji predstavnici na Zemlji. Takav identitet ne bi bio moguć bez dva osnovna čimbenika: potpune posvećenosti i jedinstva. O ovoj temi govori se u Jošui 22. U tom trenutku zemlja je osvojena i podijeljena između svih plemena — barem djelomično (jer ima još posla). Bez obzira na ovu činjenicu, Izrael je ipak morao shvatiti što znači biti Izrael. Razumijevanje vlastitog identiteta svrha je završnih govora u knjizi, koji se nalaze u Jošui 22,1-8; 23; 24,1-28.

Kao i kod govora koji se nalaze u 23. i 24. poglavlju, Jošuiine riječi u 22,2-8 upućene pripadnicima Rubenovog, Gadovog i polovini Manaševoga plemena, koji su odlazili na drugu stranu Jordana, trebale su biti oproštajni govori. Iako zamišljen kao oproštajni govor, zbog epizode sa žrtvenikom u drugom dijelu poglavlja, Jošua je ponovno stupio u kontakt s ovim plemenima. Jošua otkriva put k potpunoj posvećenosti, koji počinje ljubavlju i završava služenjem. Događaj koji uključuje prekojordska plemena u drugom dijelu poglavlja, pokazuje da pojedinačna ili zajednička posvećenost Gospodinu bez jedinstva također ugrožava Božje planove. Ako Izrael želi svladati predstojeće izazove, ne smije zaboraviti na svoj odnos prema Bogu i na odnos jednih prema drugima.

DRUGI DIO: Komentar

Jošua 22 sadrži posljednji narativ knjige, kojem prethodi kratak govor uvaženog vođe prekojordskim plemenima koja su, pošto su ispunila Mojsijevu zapovijed pomažući svojoj braći u osvajanju, bila spremna prijeći preko Jordana. U svojem govoru Jošua je naglasio da su prekojordska plemena, iako će biti geografski odvojena, i dalje dio

Izraela i da trebaju živjeti u skladu s tim. Njegova se poruka usredotočila na važnost svesrdne posvećenosti Jahvi u kontekstu Saveza, koji zahtijeva služenje zasnovano na ljubavi. Usprkos geografskoj odvojenosti, pozvani su da ostanu ujedinjeni u odanosti Zakonu i njegovom autoru. Podizanje žrtvenika poslužiti će kao ispit njihove posvećenosti i jedinstva.

Od ljubavi do službe

U Jošui 22 vođa Izraela bliži se kraju svojeg poslanja. Zemlja je razdijeljena, a Izrael uglavnom nadzire preostali teritorij koji treba osvojiti. Sada počinje vrijeme oprostaja. Kako je Jošua bio uvjeren da više neće vidjeti vođe prekojordanskih plemena (što se ubrzo pokazalo kao pogrešno), dao im je posljednje upute. U prepoznatljivoj strukturi Saveza, Jošua ih je pohvalio što su slijedili sve što su Mojsije i on naredili i što su pomogli svojoj braći tijekom osvajanja (Jošua 22,2.3). Zatim je naglasio Božju vjernost u ispunjavanju svojih obećanja i rekao da je vrijeme da počinu (Jošua 22,4).

Prije njihovog odlaska, on je sažeo srž Zakona i objasnio put do potpune posvećenosti s pet neprolaznih izraza napredujući logično od ljubavi do službe:

Prvo, "ljubite Jahvu, Boga svojega". Ljubav je temelj Božjeg karaktera i od nje sve počinje. Služenje bez ljubavi je legalizam. Takva služba je izopačivanje Zakona i Bog je ne može prihvatiti. Osim hodanja svim putovima Njegovim i držanja zapovijedi, ljubav je sažetak Zakona, što je i Mojsije izrekao prije svoje smrti (Ponovljeni zakon 10,12.13.20; 11,1; 6,4-15; 13,4.5). Nema suprotnosti između Starog i Novog zavjeta u otkrivenju Boga: On je stvorio ljudska bića da imaju zajednicu s Njim, zasnovanu na ljubavi, a ne na strahu. Pavao u 1. Korinćanima 13,2 kaže da smo bez "ljubavi" "ništa". Naša ljubav je odgovor jer mi Njega ljubimo zato što je On prvi ljubio nas (1. Ivanova 4,19). Predmet naše ljubavi kreće se između transcendentnosti Stvoritelja (Elohima) i očitovanja našega Gospodina (Jahve) u materijalnom svijetu koji prebiva sa svojim narodom.

Drugo, "uvijek idite putovima njegovim". Biblija se često koristi metaforom "hodanja" opisujući odnos između Boga i Njegovog naroda. Ona s jedne strane izražava bliskost, a s druge suglasnost. U doslovnom smislu Bog ide (hebr. *hlk*) sa svojim narodom (Izlazak 13,21; usporedi Postanak 3,8). U duhovnom smislu On ih poziva da idu s Njim. Ovom logikom slika postaje odnos, jer "idu li dvojica zajedno da se ne dogovore?" (Amos 3,3). Osim toga, ukazuje na ponašanje koje se očekuje od onih koji odluču ići s Bogom, kao što se vidi u Levitskom zakoniku 26,23.24: "Ako vas ni to ne popravi, nego nastavite življenje koje se

meni protivi, onda ću se i ja suprotstaviti vama i sam ću vas još sedmerostruko udariti za vaše grijehе.”

Treće, “vršite zapovijedi”. Vršenje zapovijedi kao izraza Božje volje prirodni je ishod zahvalnog srca koje shvaća što je Bog učinio. U ovom nizu zapaža se napredak od ljubavi kao početne točke, prve iskre, do odnosa povjerenja, koji rezultira poslušnošću. Zato Ivan kaže da “njegove zapovijedi nisu teške” (1. Ivanova 5,3). Jasno je da prava poslušnost proizlazi iz ljubavi, kao što se vidi u Isusovim riječima upućenim učenicima: “Ako me ljubite, vršit ćete moje zapovijedi.” (Ivan 14,15) Vršenje Zakona donijet će život Izraelu (Levitski zakonik 18,5), ne život u spašenjskom smislu, već život u izobilju na zemlji. Držeći se božanskih načela, Izrael može izgraditi pravedno i napredno društvo, čiji će uspjeh bio svjedočanstvo svijetu.

Četvrto, “držite se uz njega”. Hebrejski glagol *dbq* također znači “prilijepiti se”, i u doslovnom i u metaforičkom smislu. U potonjem smislu ukazuje na stanje odanosti, naklonosti i bliskosti. Prvo značenje riječi opisuje čovjeka koji se priljubio uz svoju ženu u bračnoj zajednici: “Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uz svoju ženu, i bit će njih dvoje jedno tijelo.” (Postanak 2,24) Ista zapovijed da se drže, ali Jahve, kojoj također prethodi poziv da Ga ljube i pokoravaju Mu se, pojavljuje se u Ponovljenom zakonu 30,20, gdje Mojsije također iznosi razlog: “Ta on je život tvoj.” Kao spas za osobu koja se utapa, Izrael se treba držati Boga kao svoje jedine nade. Slika također ukazuje na potrebu za ustrajnošću u održavanju veze s Bogom u zemlji i u vremenu u kojem će biti bezbroj smetnji koje će se boriti za njihovu odanost.

Napokon, “služite mu svim srcem i svom dušom”. Izraz “služiti Jahvi” pojavljuje se 56 puta u Starom zavjetu i često znači “klanjati se” ili “vjerno držati Savez”. Služenje Jahvi predloženo je faraonu kao razlog za odlazak Izraelaca iz Egipta: “Reci mu: ‘Jahve, Bog Hebreja, poslao me k tebi s porukom da pustiš moj narod da mi iskaže štovanje u pustinji.’” (Izlazak 7,16; usporedi Izlazak 12,31) Kada je Izrael napustio Egipat, u biti je mijenjao gospodara odlučivši služiti Jahvi umjesto faraonu. Služeći Bogu, oni će primiti blagoslov i ispuniti svoje poslanje da blagoslove sve narode na zemlji. Na kraju krajeva, otkupljeni su također pozvani da vječno služe Bogu (Otkrivenje 22,3). Dakle, ljudska bića nalaze svoj pravi identitet samo kada voljno služe svojem Stvoritelju s ljubavlju. Ovo miješanje ljubavi sa služenjem paradoks je postojanja: kada stvorenja služe sebi, nailaze samo na zbrku, očaj i smrt. Ali kada odbace svoju sebičnost i pokore se Stvoriteljevoj volji, oni nalaze pravu svrhu, zadovoljstvo i život u izobilju. Isti zaključak vidimo u Isusovoj izjavi u Luka 9,24: “Jer tko hoće spasiti život svoj, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj radi mene, spasit će ga.”

Nakon oprostajnog govora, “blagoslovi ih Jošua i otpusti, a oni se zatim vrate u svoje šatore” (Jošua 22,6). Ovo su trebale biti posljednje riječi koje će im uputiti Jošua, ali nedugo zatim epizoda sa žrtvenikom iskušat će njihovu odlučnost da slijede njegov savjet. Nedostatak jedinstva bio je problem Izraelaca u prošlosti. Ubrzo nakon Jošuiine smrti, njihov propust da ljube, hodaju, slušaju, čvrsto se drže i služe otkrio je nedostatak teološkog jedinstva, što se jasno vidi u Sucima i što je dovelo do konačnog raspada Izraela. Do kraja knjige Benjaminovo pleme skoro je istrijebljeno u građanskom ratu (Suci 20,21). Iako je ujedinjeno kraljevstvo jedno vrijeme donijelo političko i duhovno jedinstvo, ovakvo stanje nije dugo trajalo. Nakon raskola između sjevernih i južnih plemena, Izrael nikada više nije bio jedan narod. Otpadništvo se pokazalo kao sila koja razdvaja i razjedinjuje. Povijest Izraela pokazuje da su jedinstvo i potpuna posvećenost međusobno ovisni.

TREĆI DIO: Primjena

Trajna veza

U Bibliji se Božji odnos s Njegovim narodom često uspoređuje s brakom, s Bogom kao mužem punim ljubavi i Izraelom kao nevjernom ženom. Ova metafora ilustrira ideju o Božjoj nepokolebljivoj ljubavi i suprotnost je Izraelovoj neposlušnosti. U Novom zavjetu dolazak obećanog Mesije uspoređuje se s vjenčanjem.

Razmislite o vlastitim iskustvima kao supružnika ako ste u braku, ili razmislite o svojim dubokim prijateljstvima i o tome kako je Jošuin recept za potpunu posvećenost bitan za sretnu i trajnu vezu. Razmislite o sljedećim važnim osobinama i o tome kako one doprinose uspjehu veze:

1. Ljubav .....
2. Zajedništvo .....
3. Poštovanje .....
4. Odanost .....
5. Služenje .....

Trajno jedinstvo

“Posjetitelj psihijatrijske bolnice zaprepašteno je primijetio da samo tri stražara nadgledaju stotinu opasnih zatvorenika. Pitao je svojeg vodiča: ‘Zar se ne plašite da će ovi ljudi svladati stražare i pobjeći?’ ‘Ne’, bio je odgovor. ‘Duševni bolesnici se nikada ne ujedinjuju.’” (Michael P. Green,

1500 Illustrations for Biblical Preaching, Grand Rapids, MI: Baker Books, 2000., str. 6) Zbog našeg stanja kao duhovnih bolesnika, teško se ujedinjujemo. Iz novozavjetne perspektive jedinstvo u crkvi je čudo koje čini Duh Sveti u suradnji s nama (Efežanima 5,2-15).

1. Doprinosite li podjelama u crkvi ili radite na stvaranju jedinstva?

2. U svjetlu vašeg odgovora na prethodno pitanje, ako primijetite da ometate jedinstvo, kako možete promijeniti svoje navike i stavove da biste postali snaga koja ujedinjuje?

Bog je vjeran!

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 21,45.

Središte proučavanja: Jošua 21,43-45; 2. Timoteju 2,11-13; Jošua 23; Otkrivenje 14,10.19; Ponovljeni zakon 6,5.

Povijesna utemeljenost Biblije ima određenu svrhu. Pisci nisu neutralni promatrači; uvijek nastoje prenijeti teološku poruku. Oni prikazuju nadahnutu sliku onoga što se dogodilo, ali ih također zanima povijesno značenje. Božansko nadahnuće dalo je biblijskim kroničarima prave naočale kroz koje gledaju povijest. Proročko značenje Knjige o Jošui razvidnije je u hebrejskoj predaji koja smješta knjigu u dio pod nazivom *Neviim* (Proroci). Povijest opisana između Knjige o Jošui i 2. o kraljevima poznata je kao "Prijašnji proroci" i dio je povijesne pozadine koja postavlja pozornicu za razumijevanje velikih i malih proroka, koji su u hebrejskom kanonu poznati kao "Potonji proroci".

Završni Jošuini govori u knjizi predstavljaju njezinu teološku srž. Glavna poruka može se sažeti u tri riječi: "Bog je vjeran." Pošto je On također moćan, nijedno od Njegovih obećanja ne može zakazati. Knjiga pokazuje da povijest napreduje u skladu s Božjom suverenom namjerom, bez obzira na odgovor Izraela. Međutim, ona naglašava da Izrael također mora biti vjeran da bi primio i zadržao Božje blagoslove. Nažalost, sljedeći naraštaji nisu poslušali ovo upozorenje, kao što je pokazano u kanonskom tijeku Svetog pisma. U ovom kontekstu, knjige Jošua i Suci dvije su strane istog novčića: prva je Božja nepokolebljiva vjernost, a druga je uporna nevjernost Izraela.

DRUGI DIO: Komentar

Božja vjernost očituje se u odnosu prema Njegovoj djeci u kontekstu Saveza. Biblijski izvještaj oslikava Božju nepokolebljivu odanost svojem Savezu, usprkos nazadovanju ljudskih bića. Božja vjernost osobina je Njegovog karaktera (Ponovljeni zakon 32,4; Izaija 49,7), koja je ukorijenjena u Njegovoj "vjernoj ljubavi" (*hesed*) (Ponovljeni zakon 7,9). Božja odana ljubav i vjernost često se spominju zajedno (Mihej 7,20). Božanska posvećenost ispunjenju svojih obećanja usprkos sramnim ljudskim ne-

uspjesima, konkretno je očitovanje Božje odane ljubavi (*hesed*) koja se ogleda u svakom savezu u Bibliji, od Saveza s Adamom do Saveza s Davidom.

Savez s Adamom

Osnovno obećanje u Savezu s Adamom podrazumijevalo je brojno potomstvo i vlast nad zemljom (Postanak 1,28). Ljudska bića, kao nositelji Božje slike, trebala su napredovati kao Božji suvladari stvarajući život i upravljajući stvaranjem. Međutim, ovaj božanski blagoslov narušen je ljudskom neposlušnošću. Usprkos ovom poremećaju, Božji planovi nisu bili osujećeni. U novoj stvarnosti porođaj je postao bolan (Postanak 3,16), a ljudski odnos prema zemlji bio je izravno pogođen (Postanak 3,17-19). Ipak, usprkos ljudskom neuspjehu, Bog je ostao privržen svojem naumu i obećao je da će ženin potomak uništiti zmiju i vratiti izgublenu vlast (Postanak 3,15). Tragično poglavlje, Postanak 3, završava Adamovim davanjem imena Evi ("život"), koja će postati majka svih živih (Postanak 3,20), što jasno pokazuje da smrt neće imati posljednju riječ.

Savez s Noom

Do Postanka 6, grijeh je doveo čovječanstvo skoro do točke bez povratka. Na moralnom području došlo je do procesa suprotnog stvaranju. Iz stanja gdje je sve bilo veoma dobro, došlo se do stanja čovjeka gdje je "svaka pomisao u njegovoj pameti uvijek samo zloća" (Postanak 6,5). Dakle, ne čudi što raspad stvaranja u svijetu prirode dovodi zemlju u početno stanje vodene tišine (potop). Tišinu je prekinuo samo Noa i njegova obitelj u korablji. Bog je nakon potopa obnovio Savez koji je sklopio s Adamom, ovog puta učinivši taj Savez s Noom, koristeći se istim izrazima koji se nalaze u Postanku 1,28 (usporedi Postanak 9,1). Kao novi Adam, Noa je primio obećanje o brojnom potomstvu i obećanje o vladavini. Međutim, ni Noa nije uspio. Kao odjek prvog pada u grijeh, Noa je uzeo plod vina, popio ga i otkrio se postavši gol, kao što su Adam i Eva bili prije njega. Kao ishod njegovog postupka izrečena je kletva koja je odredila budućnost njegovog potomstva. Ali Bog je ipak ostao odan svojem planu.

Savez s Abrahamom

Pradrevna povijest završava s 11. poglavljem Postanka, gdje se čovječanstvo ponovno pobunilo protiv Boga. U pokušaju da osujeće Božji prvobitni plan raseljavanja čovječanstva i pokušavajući uspostaviti vlast neovisnu o Njemu ("pribavimo sebi ime", Postanak 11,4), ljudi su sagradili Babilonsku kulu koja je postala spomenik pometnje. Dovodeći u sumnju

Božju vjernost Njegovim obećanjima, oni su pokazali legalizam nastojeći se spasiti bez Njega. Iz kanonske perspektive, pojavljivanje Abrahama u ovom trenutku nije bilo slučajno. Abrahamov poziv pokazao je da nije sve izgubljeno. Još je bilo vjernosti na zemlji. Isti elementi prvobitnog blagoslova našli su se i u Savezu s Abrahamom: brojno potomstvo i vlast (Postanak 12,1-3). Ovaj Savez označio je novi početak stvaranja. Sličnosti između Saveza s Abrahamom i Saveza s Noom bile su iznimne i ukazivale su na različite faze istog Saveza.

Međutim, poput Adama, Abraham nije uspio budući da je poslušao Sarin savjet da uzme Hagaru za ženu. Upadljiva je sličnost između Adamovog pada i Abrahamovog čina, kao što je prikazano u sljedećoj tablici.

Postanak 16	Postanak 3
I reče Saraja Abram u (redak 2)	Žena odgovori zmiji (redak 2)
Abram posluša riječ Sarajinu (redak 2)	Jer si poslušao glas svoje žene (redak 17)
Njegova žena Saraja uzme Hagaru, Egipćanku, sluškinju svoju (redak 3)	[Eva] ubere ploda njegova (redak 6)
Pa je dade svome mužu Abram u za ženu (redak 3)	Dade [Eva] i svom mužu (redak 6)

Abraham je nesumnjivo bio poslušan Bogu, ali je njegova poslušnost bila previše nesigurna. Njegovo potomstvo slijedilo je njegov vjerni primjer, ali je bilo daleko od idealnog. Vjerna obiteljska loza postala je kaotična zahvaljujući sukobu između Izaka i Jakova. Ipak, Bog ih je još uvijek mogao iskoristiti da budu blagoslov narodima (pogledajte izvještaj o Josipu čiji je život sačuvan, a Abrahamovo potomstvo je imalo vlast), ali su završili u Egiptu da bi poslije postali robovi. Ipak, Bog je ostao odan svojem planu.

Savez s Mojsijem

Čak i kada su pripadnici Božjeg naroda bili robovi u Egiptu, Njegov se plan nije zaustavio. Odjek Postanka 1,28 vidi se u Izlasku 1,7: “Ali su Izraelci bili rodni, namnožili se i silno ojačali, tako da su napućili zemlju.” Nedostajao je samo jedan element: vlast. Tu počinje povijest faraonove zabrinutosti. On je stvorio plan da smanji broj Izraelaca kako ne bi postali jači od Egipćana, kojima bi oni onda vladali. U ovom kontekstu faraon je djelovao baš prema prvobitnom Božjem planu i zbog toga je njemu i njegovom kraljevstvu bilo suđeno.

Bog je izveo svoj narod iz Egipta kako bi obnovio Savez s njima na Sinaju. I opet, čovječanstvo nije ispunilo božansko očekivanje. Dok je Mojsije još bio na vrhu gore, ljudi su se počeli klanjati zlatnom teletu pripisujući mu izbavljenje iz ropstva (Izlazak 32,4). Samo nekoliko tjedana kasnije, Izrael se ponovno pobunio odbivši ući u Kanaan zbog svojeg nevjerovanja (Brojevi 14,11). Ali Bog je i dalje bio vjeran svojem planu. Istina je da su se u svakom savezu pojavljivali novi ljudski protagonisti, a Bog se prilagođavao novim okolnostima. Ali Njegova vjernost ostala je nepromijenjena.

Savez s Davidom

Prvobitno osvajanje pod Jošuinim vodstvom bilo je uspješno, ali nije bilo dovršeno. Osim što je trebao dovršiti osvajanje teritorija, Božji narod je morao zadržati ono što je bilo osvojeno. Razdoblje iz vremena sudaca pokazuje da u tome nije uspio ni drugi naraštaj. Bog je u svojoj milosti podigao osloboditelje (u Sucima) da brane Izrael, ali kako je vrijeme odmicalo, čak su i oni postali nevjerni i nastao je kaos. Bog je pozvao Samuela da istodobno bude svećenik, sudac i prorok. Međutim, kako je Samuel postajao stariji, narod je shvatio da njegova djeca neće krenuti njegovim stopama i potaknuti primjerom drugih naroda, tražili su kralja.

Bog je ponovno prilagodio svoj plan potezom koji je već bio pretkan u Ponovljenom zakonu — i dopustio Izraelu da izabere kralja. Činilo se da Šaul savršeno odgovara, ali je njegovo ponašanje otkrilo da je on kralj prema ljudskom izboru. Nakon Šaulovog odbacivanja Boga, Samuel je pomazao Davida za novog kralja. Bog je ponovno potvrdio svoja obećanja koja je dao Abrahamu u Savezu s Davidom: veliko ime, mjesto za Izrael i potomstvo (2. Samuelova 7,9-14). Međutim, David i njegovi potomci također su podbacili, što je dovelo do toga da se Izrael podijelio na dva kraljevstva, koja su na kraju ili uništena (sjeverno kraljevstvo) ili prognana (južno kraljevstvo). Ipak, Bog se i dalje držao svojeg plana i nije odbacio svoj narod.

Ovaj niz saveza pokazuje izmjenu blagoslova, grijeha i milosti. To pokazuje da su Božja vjernost i odana ljubav (*hesed*) ostali postojani tijekom vjekova. Isus je uspostavio novi Savez, koji na osnovi Njegovih zasluga neće propasti kao prethodni. U eshatološkim redovima, od Daniela do Otkrivenja, jasno je da se u Isusu čovječanstvu vraćaju prvobitni blagoslovi iz Postanka 1 i 2: brojno ženino potomstvo prima kraljevstvo. Vlast je ponovno vraćena u prave ruke (Daniel 7,13.14).

TREĆI DIO: Primjena

Božja vjernost danas

Jošua je pozvao Izraelce da se prisjete Božjih obećanja i prošlih djela kako bi prepoznali Njegovu vjernost u sadašnjosti (Jošua 23,2-5).

Razmislite o svojem životnom putu i prisjetite se trenutaka kada ste bili osvjedočeni u Božju vjernost jasnije nego u neka druga vremena. Iznesite svoje zapažanje u razredu.

Jedan od najpoznatijih redaka o Božjoj vjernosti nalazi se u Tužaljka 3,23, gdje Jeremija objavljuje: "Tvoja je vjernost velika." U vrijeme ove Jeremijine objave, Božji narod je zbog svoje pobune bio na mračnom mjestu. Tri osnovna stupa društva bila su uništena: zemlja, kraljevstvo i hram. Ali čak i u teškoj stvarnosti izgnanstva i uništenja, prorok je hrabro objavio riječi koje su nadahnule omiljenu himnu "Great Is Thy Faithfulness" (hrvatski prepjev: "Divim se ljubavi").

1. Kako možete vidjeti Božju vjernost u teškim vremenima?

2. Kako vam činjenica da je Bog dostojan povjerenja i pouzdanja, može pomoći dok se krećete uzburkanim vodama života, kada ne vidite jasno Njegove postupke?

3. Razmotrite neposredni kontekst Tužaljki 3,23, kao i retke 22.24. Obratite pozornost na to kako ovi redci pomažu u odgovoru na gornje pitanje. Razmislite o Božjem "milosrđu" (*hesed*), suosjećanju i nadi koju nam On ulijeva u kontekstu ovih redaka i u svjetlu Jeremijine situacije. Kakvo vam ohrabrenje daju ovi redci?

Naša vjernost danas

Prema Galaćanima 5,22, vjernost je plod Duha Svetoga.

1. Kako možete pokazivati vjernost Bogu?

2. Kako možete odražavati Božju vjernost prema bližnjima?

Izaberite danas!

PRVI DIO: Pregled

Ključni tekst: Jošua 24,15.

Središte proučavanja: Jošua 24; Postanak 12,7; Ponovljeni zakon 17,19; Ponovljeni zakon 5,6; 1. o kraljevima 11,2,4; 2. Timoteju 4,7,8.

Knjiga o Jošui završava govorom u kojem Jošua poziva narod da zauzme stav. Nakon dugog i intenzivnog života, Jošua završava svoje poslanje. U prvom dijelu obraćanja Jošua se služi Jahvinim riječima kada govori o tome što je Bog učinio za Izrael još od poziva Abrahama (Jošua 24,1-13). Koristeći devetnaest glagola u prvom licu, Bog pojačava pasivnu ulogu Izraela u ovom pothvatu, za razliku od učestale upotrebe drugog lica "ti/vaš" da opiše Izrael.

Drugi dio govora počinje prilogom "sada" (*atta*) kao uvodom u posljednji Jošuin poziv narodu da iskoristi svoju slobodu izbora. Slijedi svečanost obnove Saveza u prisutnosti dvojice svjedoka: naroda i kamenog spomenika. Dok još uvijek odzvanjaju riječi s kraja Ponovljenog zakona, dijalog između Jošue i naroda postavlja napetost između dviju mogućnosti: jedne prema skladu, postojanosti i jedinstvu, a druge prema nevjernosti, neizvjesnosti i neslozi. Na ovakvim križanjima nalazi se odluka svakog pojedinca. Jošua svoj izbor jasno iznosi u središtu poglavlja: "Ja i moj dom služiti ćemo Jahvi." (Jošua 24,15)

Knjiga završava s tri groba (Jošua 24,29-33). Bilješka o posljednjem počivalištu Josipovih ostataka zatvara krug koji je započeo u Postanku. Poput smrti Arona i Mojsija u Ponovljenom zakonu, smrt Jošue i Eleazara označava kraj jedne ere. U nepoznatim vodama ovog novog doba, Izrael se može pouzdati u Božju nepokolebljivu vjernost Njegovim obećanjima.

DRUGI DIO: Komentar

Ponovno u Šekemu

U Bibliji je geografija istodobno i teologija. Božja promisao o dovođenju Izraela u Šekem radi obnove Saveza nije slučajna. Stoljećima prije toga, Jakov je bio u Šekemu kada mu se javio Bog i uputio ga da ode u Betel (Postanak 35,1). Pripremajući se za put, Jakov je pozvao svoje ukućane: "Odbacite tuđe bogove koji su među vama i očistite se i pre-

odjenite haljine svoje.” (Postanak 35,2 — Varaždinska Biblija) Narod je poslušao predavši sve svoje strane bogove i ukrasno prstenje koje je bilo zakopano pod hrastom. Kao posljedica, na stanovnicima Kanaana bila je Božja kazna sve dok Jakov nije stigao u Betel i sagradio žrtvenik u čast Jahvi (Postanak 35,3-7). U Betelu je Bog ponovno potvrdio svoje obećanje Jakovu poznatim riječima:

“Ja sam El ŠadaJ — Bog Svesilni! Budi rodan i množi se! Od tebe poteći će narod, mnoštvo narodâ, i kraljevi iz tvog će izaći krila. Zemlju što je dadoh Abrahamu i Izaku, ja tebi predajem; i potomstvu tvojemu poslije tebe zemlju ću ovu dati.” (Postanak 35,11.12)

Tako i Jošua poziva na duhovnu obnovu potvrđujući Božju vjernost svojim obećanjima. Dok stoji na zakopanim idolima, on podsjeća Izraelce na opasnost idolopoklonstva i važnost vjernosti. U ovom trenutku Izraelci su na istom križanju. Šekem je mjesto odluke, gledanje u budućnost bez zaboravljanja prošlosti. Takav izbor određuje ne samo osobu, već i kolektivnu sudbinu Izraela. Uklanjanje stranih bogova u Šekemu učvršćuje jedinstveni identitet Jakovljevog doma. Pitanje u Jošuu vrijeme bilo je hoće li Izrael sačuvati svoj identitet ili neće.

Ja ili mi?

Jedna od razlika u pogledu na svijet između suvremenog zapadnog društva i društva u biblijsko vrijeme jest odnos između osobe i kolektiva. U vremenskom smislu, odluke pojedinaca uvijek su se promatrale u vezi s cijelom zajednicom. Ovo se jasno vidi u Jošui 24,6, gdje Bog kaže: “Izveo sam oce vaše iz Egipta i stigli su na more” (kurziv dodan), iako mnogi još nisu bili rođeni u vrijeme izlaska.

Wheeler Robinson bio je prvi učenjak koji je primijenio pojam “kolektivne ličnosti” na biblijski tekst. Pojam koji potječe iz engleskog prava, odnosi se na “činjenicu da se skupina ili tijelo može pravno smatrati kao pojedinac koji posjeduje prava i obveze pojedinca” (J. W. Rogerson, “Corporate Personality”, *The Anchor Bible Dictionary*, New York: Doubleday, 1992., str. 1156). Robinson koristi izraz u dva značenja: zajednička odgovornost i zajedničko predstavljanje. Iako je kritizirana zbog nedovoljne preciznosti i upotrebe zastarjelih antropoloških načela, Robinsonovu misao ne treba u potpunosti zanemariti.

U biblijskom proučavanju, njegov pojam se u određenom smislu razumije kao “zajednička odgovornost”, što se odnosi na “promjene ili uzajamne odnose između pojedinca i zajednice koji su postojali u semitskom umu. Čin pojedinca nije samo osobni čin jer utječe na zajednicu i obrnuto. Pojedinac je često predstavnik zajednice i obrnuto.” (G. K. Beale, *The Right Doctrine From the Wrong Texts? Essays on the Use of*

the Old Testament in the New, Grand Rapids, MI: Baker Academic, 1994., str. 37)

Kolektivna odgovornost nije samo neprijeporna stvarnost koja stoji iza biblijskog teksta — i još uvijek je živa u mnogim društvima koja danas naglašavaju međuovisnost, prilagodbu i snažnu obiteljsku povezanost — već i osnovna pretpostavka biblijske tipologije. Ona je zapravo u središtu evanđelja. Promatrano iz drugog kuta, iako nismo odgovorni za Adamov grijeh, njegov pad je otvorio vrata zlu, čiji utjecaj nitko osim Krista nije mogao obuzdati na razumljiv način. Pavao kaže: “Kao što po jednom čovjeku uđe grijeh u svijet a po grijehu smrt, tako smrt prijeđe na sve ljude jer svi sagriješiše.” (Rimljanima 5,12) Gledajući s pozitivne strane, Kristova pobjeda kao novog Adama, predstavnika novog čovječanstva, donosi utjecaj dobra i mogućnost pobjede za sve: “Jedan je umro mjesto sviju, dakle, oni su svi umrli.” (2. Korinćanima 5,14) Pavao dopunjuje ovu misao riječima: “Dakle, kao što je prekršajem jednoga osuđenje došlo na sve ljude, tako izvršenjem zapovijedi od jednoga dolazi na sve ljude opravdanje koje se sastoji u životu.” (Rimljanima 5,18)

Sloboda pojedinca

U kontekstu privremenih blagoslova i prokletstava Saveza, Bog se nikada nije bavio svojim narodom kao pojedincima. Novozavjetna slika Crkve kao Kristovog Tijela ukorijenjena je u ovom društvenom shvaćanju. U Starom zavjetu zbroj pojedinačnih odluka uvijek je utjecao na narod u cjelini. Ovaj se pogled ogleda u Danielovoj molitvi u kojoj on traži oprost za grijeha koje nije osobno počinio (Daniel 9).

Međutim, Sveto pismo jasno potvrđuje vrijednost slobode pojedinca. Prema Ezekielu, “onaj koji zgriješi, taj će i umrijeti. Sin neće snositi grijeha očeva, ni otac grijeha sinovljeva. Na pravedniku će biti pravda njegova, a na bezbožniku bezbožnost njegova.” (Ezekiel 18,20; usporedi Ponovljeni zakon 24,16) S gledišta vječnosti, Bog će s nama postupati kao s pojedincima. Možemo se suočiti s posljedicama grijeha drugih, ali ne i s njihovom krivnjom.

Završni Jošuin govor izražava ovu napetost između identiteta zajednice i pojedinca. Dok u kolektivnom smislu spominje Božja djela otkupljenja u prošlosti i ukazuje na Božja djela u budućnosti, on se obraća pojedincu. Ovu slobodu pojedinca treba shvatiti unutar granica Saveza. Naime, sloboda bez izraza je prazna. Ljudi mogu odlučiti hoće li se vjenčati i kada donesu tu odluku, oni su vezani granicama bračnog saveza. U praktičnom smislu nekontrolirana sloboda pretvara se u ropstvo.

Izraženo biblijskim jezikom, važno je napomenuti da se oslobodjenje od ropstva naziva otkupljenjem, a ne slobodom. Kada je Izrael napustio Egipat, nije se radilo samo o mogućnosti da bira hoće li služiti ili ne, već o slobodi izbora komu će služiti. Naime, “Jošuin poziv znači da je one koji *postaju* Izrael izabrao i spasio Jahve. Oni koji *ostaju* Izrael biraju Jahvu i služe Mu”. (Mark Ziese, *Joshua* (Joplin, MO: College Press Publishing Company, 2008., str. 383) U tom smislu “sloboda je stanje koje nastaje nakon što je Bog uklonio sve prepreke — društvene, duhovne (griješ i smrt), gospodarske i institucionalne — koje blokiraju našu svrhu dobivenu pri stvaranju. Ova je svrha da znamo, volimo, obožavamo i uživamo u Bogu zauvijek.” (Esau McCaulley, “Freedom”, u Douglas Mangum, ur., *The Lexham Theological Wordbook*, Logos Edition, Bellingham, WA: Lexham, 2014.)

Sloboda je najmoćniji dar koji Bog daje svojim stvorenjima. Međutim, kako pokazuje ljudska povijest, ona je i najopasnija jer se može zloupotrijebiti sa strašnim posljedicama. Bog je ljubav, a ljubavi nema bez slobode. Dakle, nije stvar u tome imamo li slobodu, već kako ćemo iskoristiti ovaj nevjerovatni dar. Ovo pitanje obrađeno je na kraju Knjige o Jošui.

TREĆI DIO: Primjena

Izazov slobode

Nije lako biti slobodan. Ovo pokazuje povijest Izraela kojega je Bog odveo u pustinju da nauči što je sloboda. Iako je ovo vrijeme bilo produženo, pustinska škola nije trebala trajati više od godinu i pol dana — otprilike između izlaska iz Egipta i dolaska u Kadeš Barneu (Izlazak 19,1; Brojevi 10,11; Ponovljeni zakon 1; 2).

1. Zašto moramo naučiti koristiti slobodu?

2. Ako ste roditelj, razmislite kako možete naučiti svoju djecu da koriste svoju slobodnu volju. Razgovarajte o svojim odgovorima.

3. Kako nas teške okolnosti mogu potaknuti da učimo?

Idolopoklonstvo danas

Razmotrite sljedeću definiciju idola koju je iznio Martin Luther u tumačenju prve zapovijedi u svojem *Velikom katekizmu*: “Povjerenje i vjernost srca stvaraju i Boga i idola. ... Čega god se vaše srce drži i čemu vjeruje, to je vaš Bog.” (Martin Luther, *Luther's Large Catechism*; preveo John Nicholas Lenker, Minneapolis, MN: Luther Press, 1908., str. 44) Idolopoklonstvo je bilo osnovno obilježje kulture u biblijska vremena.

To je bila stalna prijetnja Božjem narodu koja je na kraju odvela Izrael i Judu u ropstvo.

Iako se kao adventisti sedmoga dana ne klanjate idolima, kako idolopoklonstvo i dalje može biti prijetnja vašoj vjeri?

Svršetak

Poput Ponovljenog zakona, Knjiga o Jošui završava napomenom o mjestima pokopa. Izgleda neobično da knjiga koja se pretežno bavi pobjedama završi ovakvim detaljima.

- 1. Što mislite, zašto knjiga završava na ovaj način?**
- 2. Kakvu poruku o vodstvu i upravljanju poviješću Bog prenosi?**
- 3. Kako ova poruka utječe na vaš pogled na vodstvo i Božje vodstvo crkve?**

[illegible]

Knjiga o Jošui obilježava prelazak s Mojsijevog vodstva na Jošuinu vodstvo. Ona počinje izvještajem o ulasku Izraela u Obećanu Zemlju i završava njihovim naseljavanjem u toj zemlji.

Trebali su ući “u zemlju koju ja [Jahve] dajem Izraelcima”. Dakle, Jošua to neće učiniti sam, već jedino Gospodnjom silom i pod vodstvom Onoga koji bi odveo narod u tu zemlju već u prethodnom naraštaju da je ispunio svoju stranu Saveza. Nažalost, Izraelci to nisu učinili tako da su se suočili s posljedicama svojih postupaka.

Zbog pobune protiv Boga, čitav naraštaj odraslih koji su doživjeli veličanstvena čuda prigodom izlaska, osim Kaleba i Jošue, pomrla je u pustinji. Četiri od pet Mojsijevih knjiga bavi se onim što im se događalo dok su lutali pustinjom. Sada, pod Jošuinim vodstvom, drugi naraštaj bio je spreman prihvatiti se izazova osvajanja zemlje.

www.adventisti.hr
www.znaci-vremena.com